

บทที่ 3

ชีวประวัติเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด

วงศ์ตระกูล และการกำเนิด

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด" อิบน์ มุฮัมหมัด "อัลมะหฺดี"อิบน์ अब್ದুলลอฮ์ "อัลมันศูร" อิบน์ มุฮัมหมัด "อัลสะฟาฮ์" อิบน์ อะลี " อัชชายาด " อิบน์ अब್ದุลลอฮ์ " ฮับรฺ อัลอุมมะหฺ "อิบน์ अब್ದอับบาล อิบน์ अब್ದุลมุฏออลิบ (al-Tabar, 1991 : 320 , Ibn Kathi,1997 : 647 , al-Suyuti, 1999 : 249) และ แท้จริงท่านฮารูน อัรรอชิด เป็นสายตระกูลของอัลอับบาล ซึ่งอัลอับบาลนั้นเป็นอาของท่าน นบีมุฮัมหมัด²⁷(ﷺ)²⁸ ท่านนบีก้าวไว้ว่า

" من اذني العباس فقد اذاني "

ความว่า : ผู้ใดที่ก่อความเดือดร้อนต่ออัลอับบาล แท้จริงเขาคนนั้นได้ สร้างความเดือดร้อนต่อฉัน(ﷺ) (รายงานโดยอะหมัด, หมายเลข : 166 ตรมีซีฮ์, หมายเลข : 4011)

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิดก็เป็นคนหนึ่งจากบรรดาลูกหลานของ अब್ದุลลอฮ์ อิบน์ อับบาล ซึ่ง ท่านนบีมุฮัมหมัด(ﷺ) เคยขอคู่อายุขพรให้กับอัลอับบาลว่า :

" اللهم فقهه في الدين وعلمه التأويل "

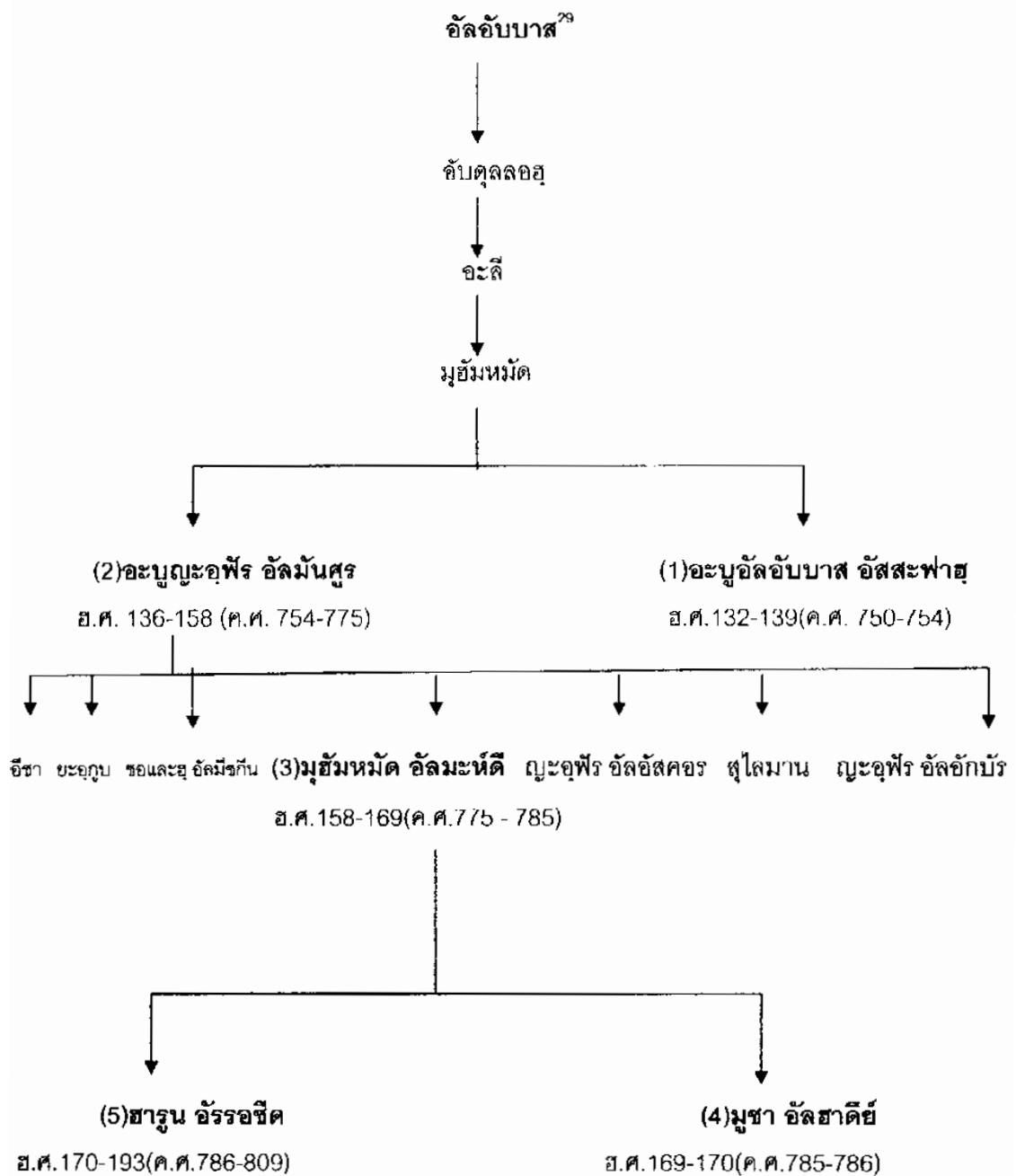
ความว่า : โอ้พระองค์อัลลอฮ์โปรดทรงประทานความเข้าใจในศาสนาแก่เขาและจงสอนการอธิบาย อัลกุรอานให้แก่เขาด้วยเถิด (รายงานโดยบุคอรีฮ์, หมายเลข : 143 และมุสลิม, หมายเลข :6318 และ ในอะหมัด, หมายเลข : 266,314,328,335)

นักประวัติศาสตร์มีความเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับการกำเนิดของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ว่า ท่านเกิดที่เมืองไรม์ในเดือนซุลฮิจยะฮ์ปี 145 ฮ.ศ.(Ibn al-Athir, 1987: 277) ในสมัยการปกครองของ เคาะลีฟะฮ์ อะบูญะฮ์ร อัลมันศูร ตามอีกทัศนะหนึ่งกล่าวว่า ท่านเกิดในเดือนมุฮัรรัม ปี 150 ฮ.ศ (al-Tabari, 1991 : 318) ทัศนะแรกน่าจะถูกกว่าเพราะบรรดานักประวัติศาสตร์ได้เขียนลงในตำราเน้น ถึงทัศนะดังกล่าว สำหรับผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะแรก

²⁷ นบีมุฮัมหมัด(ﷺ)เป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายของอัลลอฮ์

²⁸ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า ขอความโปรดปรานของอัลลอฮ์และสันติจงมีแก่ท่านรอซูลเป็นพรภาวนาที่มุสลิมกล่าวต่อท้ายเมื่อกล่าวถึง นามของท่าน

ลำดับเชื้อสายวงศ์ตระกูลของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซีต

²⁹ อับบาส อิบน์ อับดุลมุลกออิลิบ คือ ปู่ของท่านนบีมุฮัมหมัด (ﷺ)

บิดาของท่าน

บิดาของท่านมีชื่อว่า มุฮัมหมัด (อัลมะหฺดี) อิบน์ อับดุลลอฮ์ อัลมันศูร ได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ หลังจากบิดาของท่าน อัลมันศูร³⁰ ได้เสียชีวิตในเดือนซุลฮิจยะฮ์ ปี ฮ.ศ.158 (ค.ศ. 785) ท่านได้ใช้เวลาส่วนหนึ่งเพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่เคาะลีฟะฮ์ อัลมันศูร เก็บไว้และจัดส่งให้กับเจ้าของพร้อมกับจดทะเบียนรับกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ ท่านได้กล่าวว่า : “ แท้จริงอะมีร อัลมุอฺมินีน (เคาะลีฟะฮ์ อัลมันศูร) ได้รับภาระ หน้าที่รับผิดชอบให้ดูแลทุกข์ สุข ของพวกท่านและได้มอบหมายงานให้แก่พวกท่านมีรายได้ การดูแลพวกท่านเหล่านั้นเสมือนกับการดูแลเอาใจใส่ของพ่อที่มีต่อลูก ทั้งนี้ก็เพื่อตัวของท่านเอง และท่านควบคุมดูแลต่อท่านนั้นซึ่งไม่เคยมีการดูแลจากตัวท่านเองมาก่อน และกำหนดเวรยามดูแลทรัพย์สินของท่านด้วยความปลอดภัย นี่คือนิยามที่มีศิริมงคลของท่าน และท่านจงพยายามช่วยเหลือในสิ่งที่พวกท่านกลัว ” (Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 28) หลังจากนั้นท่านได้ออกคำสั่งให้ปล่อยนักโทษจากกลุ่มอัลตอลีฮ์นและกลุ่มอื่นๆ (Ibn Kathir, 1997 : 156) และยังสั่งให้มอบรางวัลชุดเสื้อผ้าให้แก่นักโทษจากเรือนจำพร้อมกับมอบทุนเลี้ยงชีพตามความเหมาะสมไม่ยกเว้นใคร ๆ นอกจากนี้ผู้ที่ก่ออาชญากรรมต่อประเทศชาติ เคาะลีฟะฮ์ อัลมะหฺดี เป็นที่รู้จักและโด่งดังด้วยความดีและเป็นผู้ทรงมีเกียรติ มีอุปนิสัยใจคออ่อนโยนและเอื้อเฟื้อต่อประชาชาติ เป็นผู้ทรงยึดกับหลักการด้วยความจริงจัง ทรงเริ่มต้นสมัยของพระองค์ด้วยการนิรโทษกรรมแก่ผู้ต้องขังทั้งหลาย ยกเว้นอาชญากรร้ายๆเท่านั้น ทรงขยายและตกแต่งมัสยิดในเมืองมักกะฮ์ให้สวยงามรวมทั้งในเมืองสำคัญอื่นๆ ด้วย ทรงพัฒนาการไปรษณีย์ขึ้นอย่างมาก เมืองหลวงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายกับทั่วโลก กวีนิพนธ์ วรรณกรรม และปรัชญาเจริญรุ่งเรืองอยู่ในสมัยนี้ เมื่อเสด็จไปทำฮัจญ์ที่มักกะฮ์ ก็ทรงแจกจ่ายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ขาดแคลนทรงแจกจ่ายเงินแก่พลเมืองในมักกะฮ์เป็นก้อนใหญ่ ทรงจัดเงินช่วยเหลือเป็นประจำแก่คนที่ขัดสนและสร้างถนนหนทางที่มีบ่อน้ำและถังเก็บน้ำเพื่อคนเดินทาง ทรงเลิกองครักษ์ของพระองค์จากชาวเมืองมะดีนะฮ์ และพยายามที่จะลดรอยแผลที่พระราชบิดาทำไว้แก่ตระกูลของท่านศาสดา ข้าราชการที่เคยถูกกดขี่ทรมานในสมัยของบิดาก็ได้รับการยกเว้นจากการเสียภาษีหนัก ๆ และเริ่มรู้สึกว่าคุณมีความปลอดภัย นับว่านโยบายของพระองค์แตกต่างจากนโยบายของพระราชบิดาอย่างมาก

³⁰ อัลมันศูร มีชื่อเดิมว่า อับดุลลอฮ์ อิบน์ อาลี อิบน์ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาต อิบน์ อับดุลมุฏฏอลิบ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ในปี 136 ฮิจเราะห์ศักราช ท่านได้ปกครองประเทศบ้านเมือง 22 ปี

มารดาของท่าน

มารดาของท่านมีชื่อว่า คอยซุรอน บินตุ อาฏอญ (Khaizuran bint 'Ata') อัลยัยษะฮฺ สายตระกูลญะไรซ์จากเยเมน ด้วยความงามของคอยซุรอนทำให้เคาะลีฟะฮฺ อัลมะหฺดี รับชื่อจากพ่อค้ารายใหญ่มาเป็นคนใช้ภายในพระราชวังของท่าน

จากนั้นคอยซุรอนก็ได้เป็นภรรยาอัลมะหฺดี เป็นมารดาอัลฮาดิและฮัรรอซิด เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาฟิสิกส์เพราะได้รับความรู้วิชาฟิสิกส์จากอัลฮิมามอัลเฮาซาฮียฺ(Khair al-Din al-Zerekli, 1984 : 328) คอยซุรอนนั้นเดิมเป็นคนรับใช้อัลมะหฺดี จากนั้นได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ สุดท้ายได้แต่งงานกับอัลมะหฺดี และมีลูกด้วยกันสองคน ซึ่งทั้งสองมีอายุห่างกัน 2 ปี คือ มุซา อัลฮาดิ และ ฮาฏูน ฮัรรอซิด หลังจากอัลมะหฺดีเสียชีวิตไปแล้ว อัลฮาดิขึ้นครองราชย์แทนบิดาของท่าน

มารดาของเคาะลีฟะฮฺ ฮาฏูน ฮัรรอซิด เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินกิจการ การปกครองราชอาณาจักร เริ่มตั้งแต่สมัย อัลมะหฺดีเป็นเคาะลีฟะฮฺมาแล้ว

นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวในหนังสือของท่าน " al Nujum al-Zahirah " ว่า " แท้จริงคอยซุรอนเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาที่สูงส่ง มีระบบในการทำงาน เป็นผู้ที่เคร่งครัดในศาสนา เป็นผู้ชอบให้ในสิ่งที่ดี " ท่านเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ในปี ฮ.ศ. 171 และได้บริจาคทรัพย์สินอย่างมากในแนวทางของอัลลอฮฺ ท่านได้ซื้อที่ดินที่กว้างที่สุดในมักกะฮ์ เพื่อขยายมัสยิดอัลฮะรออมในมักกะฮฺ ให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปในปัจจุบัน คือ " ดาวอัลคอยซุรอน " สุดท้ายท่านเสียชีวิตที่กรุงแบกแดดในปี ฮ.ศ. 173 (ค.ศ. 789) คืนวันศุกร์ 27 ยะมาดีละฮิร (al-Tabari, 1991: 238 , Ibn Kathir, 1997: 163)

ชีวิตในเยาว์วัย

ชีวิตในเยาว์วัยของเคาะลีฟะฮฺ ฮาฏูน ฮัรรอซิด นั้น ท่านมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคมอาหรับ สภาพสังคมที่ให้ความสะดวกในทุกๆด้านปู่ของท่านอะบูญะฮฺฟัร อัลมันศูร และบิดาของท่านเป็นผู้ที่ให้ความรู้และสั่งสอนวิชาภาษาอาหรับ ท่านมีความใกล้ชิดกับบรรดาอุละมาอฺ ทั้งอุละมาอฺภาษาอาหรับ วรรณกรรมอาหรับ อุละมาอฺฟุกอฮฺ³¹ อุละมาอฺมุฮฺดีดีฮีน³² บรรดาอุละมาอฺเหล่านั้นได้อาศัยอยู่ที่เมืองแบกแดดซึ่งเป็นเมืองหลวงของการปกครองสมัยอับบาซียะฮฺ แบกแดดจึงเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยบรรดาอุละมาอฺมากมายในยุคนั้น เคาะลีฟะฮฺ อัลมันศูร เคยพูดถึงเมืองหลวงแห่งนี้ว่า " ไม่เคยมีเมืองหลวงใดในอาณาจักรอิสลามที่เหมือนกับเมืองแห่งนี้ " (Faruq 'Umar Fawzi, 1989 : 13)

³¹ นักปราชญ์อิสลามที่ชำนาญในวิชาฟิสิกส์

³² นักปราชญ์อิสลามที่ชำนาญในวิชาตะดิษ

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด เป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ค่อนข้างอ้วนผิวขาว มีความกล้าหาญ เป็นผู้ชอบค้นคว้าหาความรู้ตลอดเวลา มีความใกล้ชิดกับอุละมาอู³³ รอบรู้ในภาษาหลายภาษา ยินดีรับคำกล่าวตักเตือนจากผู้อื่นเสมอ ไม่ชอบการโต้เถียงในเรื่องศาสนาและคำพูดที่ขัดกับหลักการอิสลาม มักเสียใจในความผิดที่ตัวเองทำอยู่เสมอ ชอบประกอบศาสนกิจอยู่เนืองนิตย์ มีความเคร่งครัดในศาสนา ท่านออกสู่สงครามทุกๆปี หากท่านไม่ออกสงครามท่านจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะละหมาดซุนนัต³⁴ ภายในหนึ่งวัน 100 รอกาอัต ทุกๆวัน จนถึงนาทีสุดท้ายของชีวิต (al-Suyuti, 1999 : 227) และเมื่อออกไปทำฮัจญ์จะมีผู้ติดตามเป็นร้อย ๆ คน ประกอบด้วยบรรดานักปราชญ์ และลูกหลานของท่าน และถ้าหากไม่ไปประกอบพิธีฮัจญ์ด้วยสาเหตุที่ท่านต้องออกสงคราม ท่านจะออกค่าใช้จ่ายให้ผู้อื่นไปประกอบพิธีฮัจญ์ถึง 300 คน อันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวท่านเอง (Muhammad al-Khudri bek, 2001 : 116)

ฮารูน อรรอซิด ได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ ในวันศุกร์ ที่ 14 เดือนรอบีอุลเอาวัล ที่เมืองมะดีนะฮ์ อัลสลาม ณ กรุงแบกแดด ขณะที่มีอายุได้ 22 ปี ซึ่งเป็นคืนเดียวกับที่ลูกชายของท่านถือกำเนิดคือ อัลมะมูน ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นคืนแห่งการถือกำเนิดเคาะลีฟะฮ์³⁵ คืนแห่งการแต่งตั้งเคาะลีฟะฮ์³⁶ และคืนแห่งการเสียชีวิตของเคาะลีฟะฮ์³⁷ (Ibn al-Athir, 1987 : 277 , Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1985 : 45)

ท่านเป็นคนที่มีความบุคลิกลักษณะ และกิริยามารยาทเหมือนกับอัลมันซูร แต่เป็นผู้ที่ชอบบริจาคนมากกว่าผู้อื่น จึงมีความแตกต่างจากผู้อื่น คือ การให้บริจาค ซึ่งท่านจะบริจาคหรือจ่ายชะกาตทันทีเมื่อถึงเวลา ท่านจะไม่ผัดวันประกันพรุ่งอย่างเด็ดขาด เป็นผู้ที่รักงานสังคมและรักอุละมาอูมาก จึงทำให้ท่านรักการศึกษา และเป็นคนที่มีความรู้มากคนหนึ่ง เป็นผู้ที่ชอบหลักวิชาการ วรรณคดี และท่องจำ มักเรียกให้นักวรรณคดีมาอ่านผลงานวรรณกรรมของพวกเขาต่อหน้าท่านเสมอ

นักประวัติศาสตร์และกวี ได้บันทึกถึงบุคลิกลักษณะและสติปัญญาของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ว่า " ท่านเป็นคนที่มีความบุคลิกภาพส่วนตัวที่ไม่มีใครเหมือน คือเป็นคนจริงจัง ขณะเดียวกันก็มักสนุกกับการทำงานเสมอ บางครั้งก็แสดงกิจกรรมบางอย่างให้ราษฎรที่เข้าเฝ้าได้รับความสบายใจด้วย โดยไม่ให้ความรู้สึกอึดอัดลำบากใจเวลาเข้าเฝ้าพระองค์ท่าน" ท่านมีวะซีรจากตระกูลบัรรมัก

³³ อุละมาอู คือ ผู้ที่มีความรู้ในศาสนาอิสลามหรือนักปราชญ์อิสลาม

³⁴ คือละหมาดเพิ่มเติมจากภาคบังคับ 5 เวลา

³⁵ คือ อัลมะมูน เป็นลูกชายของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด สืบทอดรัชทายาทเป็นเคาะลีฟะฮ์ ที่ 7 ในราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์

³⁶ คือแต่งตั้ง เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด เป็นเคาะลีฟะฮ์ท่านที่ 5 แห่งอาณาจักรอับบาสิยะฮ์

³⁷ คือ เคาะลีฟะฮ์ อัล- ฮาดิย์ เป็นพี่ของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด และเป็นเคาะลีฟะฮ์ท่านที่ 4 แห่งอาณาจักรอับบาสิยะฮ์

มีผู้พิพากษา(อูญี) คือ อะบูญุซุฟ, มีนักวรรณคดี คือ มรวาน อิบน์ อะบีฮัฟษ,มีผู้อยู่เคียงข้างท่าน คือ น้ำของบิดาท่าน อัลอับบาส อิบน์ มุฮัมหมัด , มีผู้ดูแลท่าน คือ อัลพัคัล (Shawki al-Khalil,1977 : 12-13)

เคาะลีฟะฮ ฮารูน อัรรอชิด ทรงดูแลประชาชนอย่างจริงจัง คอยดูแลเอาใจใส่ความทุกข์สุขของราษฎร ซึ่งบางครั้งก็ยอมปลอมตัวเป็นพ่อค้าเพื่อสอดส่องดูแลความทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด ไม่ถือตัวว่าเป็นเคาะลีฟะฮมีความเมตตากรุณาและวางใจเพราะอ่อนหวาน ทรงปฏิบัติตามศาสนบัญญัติอย่างเคร่งครัด (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2530 : 135 – 137)

เคาะลีฟะฮ ฮารูน อัรรอชิด มีอาจารย์ที่ใกล้ชิดกับท่านมาก คือ อัล-นะซาอียี(al-Nasa'ī) คอยสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับท่านและลูกชายท่าน อัลอะมีน ,อัลมะมูน ซึ่งอัล-นะซาอียีเป็นผู้มีความรู้ด้านศิลปะ เช่น วิชาภาษาอาหรับ นอกจากนั้นเคาะลีฟะฮ ยังได้รับการศึกษา จากอุละมาอ์อีกหลาย ๆ ท่าน เช่น ฮัมซะฮุ อัลชะยะอาด (Hamzah al-Sajad) และได้เรียนไวยากรณ์ภาษาอาหรับจากอุละมาอ์ผู้สูงอายุหลายท่านและโด่งดังในยุคนั้น คือ อะลี อิบน์ ฮัมซะฮุ อิบน์ อับดุลฮุซัย อัลอะชาดีฮุ อัลกุฟัยเป็นผู้รู้จักด้วยชื่อย่อว่า อัลกะซาอียี ท่านเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ ไวยากรณ์ การอ่าน และยังเป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรม และวิชาความรู้ต่างๆให้แก่ ฮารูน อัรรอชิด อัลยาฮียี(al-Jahiz)เคยกล่าว ว่า :

ความว่า : แท้จริงอะลี อิบน์ ฮัมซะฮุ เป็นผู้ที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนต่อบรรดาเคาะลีฟะฮในสมัยนั้นมากจนทำให้อะลีถูกยกกระดืบจากกลุ่มผู้สอนและผู้อบรมขึ้นอยู่ในระดับแนวหน้าหรือผู้นำในราชวงศ์เคาะลีฟะฮ (Muhammadzin,Ahmad al-Qattan, 1989 : 36) ท่านยังได้เดินทางไปยังบัลเราะฮ์เพื่อศึกษาเพิ่มเติมกับอัลคอสลีล อิบน์ อะห์หมัด³⁸ หลังจาก อัลฮาดิได้เสียชีวิตไปแล้ว และในคืนเดียวกันที่ปรึกษาของท่าน คือ ยะห์ยา อิบน์ คอสลีล อิบน์ บัรมาค เดินทางมาหาท่าน ซึ่งขณะนั้นกำลังนอนหลับอยู่ ยะห์ยา อิบน์ คอสลีล ก็ร้องเรียกว่า : ไอ้อะมีร์ อัลมุอ์มินีน จงตื่นขึ้นเถิด ท่านเคาะลีฟะฮ ก็ลุกขึ้นตื่นพร้อมกับถามกลับ ว่า :ท่านพยายามสร้างความกลัวต่อฉันหรือ ? ยะห์ยา อิบน์ คอสลีล ตอบว่า : แท้จริงชาย³⁹คนนั้นเสียชีวิตแล้ว ท่านจงส่งผู้อื่นไปปกครองแทนเถิด เคาะลีฟะฮก็นิ่งแล้วปรึกษากับท่านยะห์ยา ว่า : ท่านจงบอกกับฉันว่า เมืองใดบ้างที่ต้องส่งผู้ปกครองคนใดไปยังเมืองนั้นๆ ยะห์ยา อิบน์ คอสลีล ก็ได้บอกรือเมืองต่างๆ ที่ต้องมีผู้นำ จากนั้นท่านเคาะลีฟะฮ จะแต่งตั้งเจ้าเมืองเพื่อไปปกครองเมืองต่างๆ แทนเจ้าเมืองเดิมที่เสียชีวิตไปแล้ว

ยะห์ยา อิบน์ คอสลีล อัลบัรมากี (Yahya Ibn Khalid al-barmaki) เป็นคนหนึ่งในบรรดาผู้นำอาวไลเป็นคนะที่ปรึกษาคนะรัฐมนตรีของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮุ ซึ่งท่านใกล้ชิดกับอัลมะห์ดีที่เมืองไรรย์ และมีความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างคอยชูรอนมารดาของท่านฮารูน อัรรอชิด กับ บรรดาภรรยา

³⁸ อัลคอสลีล อิบน์ อะห์หมัด อัลพัระอ์ฮียี เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาอาหรับและวรรณคดีอาหรับมาก ท่านเสียชีวิตที่เมืองบัลเราะฮ์ (100 – 170 ก.ศ)

³⁹ คือ เคาะลีฟะฮ อัลฮาดิ เป็นเคาะลีฟะฮ ท่านที่ 4 ของราชวงศ์อับบาสิยะฮุ ระหว่างปี ฮ.ศ.169-170(ค.ศ.785-786)

ของยะห์ยา ในฐานะเป็นแม่นมของฮารูนอรรอซีด ด้วย ทำให้ฮารูน อรรอซีด กับลูก ๆ ของยะห์ยา กลายเป็นพี่น้องร่วมดื่มนม

นักประวัติศาสตร์ได้กล่าวว่า : ท่านหญิงคอยชูรอนมีความใกล้ชิดกับบรรดาผู้หญิงชั้นสูงทั้งหลายของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์และด้วยความสัมพันธ์เฉพาะที่เหนียวแน่นอันยาวนาน ระหว่างคอยชูรอนกับครอบครัวของ ยะห์ยา อัลบรัมากี ทำให้ท่านหญิงเชื่อมั่นในความจงรักภักดีของตระกูลนี้จึงยอมมอบบุตรชายฮารูน อรรอซีด ให้กับบรรดาภรรยา ในสายตระกูลอัลบรัมากี เพื่อดูแลให้นมและเอาใจใส่ ช่วยอบรมสั่งสอน เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม อีกด้วย และในขณะนั้นท่าน ยะห์ยา อิบน์ บรัมก มีภรรยา 3 คนด้วยกัน คือ ไชนับ บินตุ มุนีร์ , อีตาบะห์, และฟาตีเมาะฮ์ บินตุ มุฮัมหมัด อิบน์ อัลฮาซัน อิบน์ กูห์ตูบะห์ อัลตอฮีย์ ก็ได้กำเนิดลูกชายคนหนึ่ง คือ อัลฟัดล์ ก่อนให้กำเนิด ฮารูน อรรอซีด 7 เดือน อัลฟัดล์ได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาของตนเอง ในขณะเดียวกันท่านหญิงคอยชูรอนได้มอบ ฮารูน อรรอซีด ให้กับนางไชนับเพื่อเป็นแม่นมด้วย ดังนั้น ฮารูน จึงเป็นพี่น้องร่วมน้ำนมกับอัลฟัดล์ เช่นเดียวกันฟาตีเมาะฮ์ บินตุ มุฮัมหมัด อิบน์ กูห์ตูบะห์ผู้ให้นมเลี้ยงท่าน ก็เป็นแม่นม ขณะเดียวกันญะฮ์ฟรุลูกชายคนโตของนางฟาตีเมาะห์ก็ยอมเป็นพี่น้องร่วมน้ำนมกับฮารูนด้วย สำหรับอีตาบะห์ภรรยาอีกคนของยะห์ยาก็ได้คลอดลูกชายคือ ญะฟัร แต่ต่อมานางก็เสียชีวิต ขณะบุตรชายยังเป็นเด็กทารกอยู่ ยะห์ยาจึงมอบให้ฟาตีเมาะฮ์ บินตุ มุฮัมหมัด อิบน์ อัลฮาซัน อิบน์ กูห์ตูบะห์ อัลฏอฮีย์เลี้ยงดูและให้นมต่อ และท่านหญิงคอยชูรอนเอง ก็เคยให้นมแก่ลูกๆ ของยะห์ยาเช่นกัน ทั้งสองครอบครัวนี้จึงมีความสนิทสนมใกล้ชิดมาก ทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางการเลี้ยงดูยอดวีรบุรุษผู้หนึ่งแห่งประวัติศาสตร์อิสลาม

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซีด เจริญเติบโตเคียงข้างมารดาของท่านอย่างใกล้ชิดและอบอุ่น และบรรดาภรรยาของยะห์ยา อัลบรัมากี ซึ่งเป็นแม่นมและเป็นผู้เลี้ยงดูตลอดมาจนโตเป็นหนุ่มพร้อม ๆ กับเพื่อนบรรดาลูกผู้ใหญ่ในราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ โดยเฉพาะพี่น้องร่วมดื่มนมกับท่าน เช่น อัลฟัดล์ และ ญะฮ์ฟัร ซึ่งเป็นลูกของยะห์ยา อัลบรัมากี

ในช่วงการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดี มีกบฏที่พยายามจะล้มล้างระบบคิลาฟะฮ์⁴⁰ กบฏดังกล่าว คือ กุสตาซิช ซึ่งได้ประกาศด้วยความโหดเหี้ยมและพยายามแพร่ขยายอาชญากรรมต่างๆ จากนั้นอัลมะห์ดีได้เตรียมทหารเพื่อทำการสงครามกับกบฏดังกล่าวและเคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดีทรงออกในสนามสงครามเองและแต่งตั้ง คอซิม อิบน์ คูไซมะฮ์เป็นแม่ทัพเพื่อไปปราบ สุดท้ายก็ปราบพวกกบฏได้สำเร็จจนบ้านเมืองปลอดภัยจากอาชญากรรม และเกิดความสงบสุข

⁴⁰ ระบบคิลาฟะฮ์ คือ ระบบการปกครองที่มีผู้นำสูงสุดเป็น(เคาะลีฟะฮ์)ในการบริหารราชอาณาจักรอิสลาม ซึ่งสืบทอดจากท่านนบี(ﷺ)

มุฮัมหมัด อิบน์ อัลมันศูร อัลมะหฺดี ลูกชายของท่านขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อ ในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะหฺดี ก็มีกบฏต่อต้านขึ้นหลายกลุ่มด้วยกัน⁴¹

ในช่วงปี 150 ฮ.ศ. มีข่าวว่า เญะอูฟร์ อัลอักบร⁴² (Ja'far al-Akbar) ได้เสียชีวิตไป และในขณะที่เดียวกันมีคำสั่งจากเคาะลีฟะฮ์อัลมันศูรให้อัลมะหฺดีบิดาของท่านและครอบครัวย้ายจากเมืองคูรอซานกลับมายังเมืองแบกแดด ทำให้คอยรอรอนมารดาของท่านรู้สึกเสียใจและร้องไห้ที่คิดถึงคนใกล้ชิดและเมืองที่เคยอยู่ในครั้งนี้ หลังจากนั้นในปีต่อมา คือปี 151 ฮ.ศ. อัลมะหฺดีและครอบครัวได้มาถึงเมืองแบกแดดและได้พักอยู่ในพระราชวังทอง ซึ่งมีผู้นำระดับแนวหน้าคอยให้การต้อนรับ ให้ความสะดวก และแสดงความยินดีกับความปลอดภัยในการเดินทางกลับมาในครั้งนี้ และมันศูรเอง รู้สึกดีใจมากที่ได้พบกับหลานๆ⁴³ จากนั้นเคาะลีฟะฮ์อัลมันศูรประกาศการสละตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ต่อจากท่านคืออัลมะหฺดีบิดาตรงตำแหน่งก่อนแล้วให้ฮารูนอรรอซิดซึ่งเป็นบุตรขึ้นนั่งบัลลังก์หลังจากบิดามาดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ปกครองราชอาณาจักรต่อไป อัลมะหฺดีผู้เป็นบิดารู้สึกแปลกใจมากกับการสละตำแหน่งแต่งตั้งให้ฮารูน อรรอซิด เป็นรัชทายาท จึงถามอัลมันศูรว่า : โอ้บิดาของฉันท่านเห็นว่ามันเป็นเรื่องเหมาะสมหรือ ? ท่านอัลมันศูรจึงตอบว่า : ฉันเห็นชัดเจนว่าฮารูน อรรอซิด นั้นเป็นผู้สมควรกับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ในโอกาสข้างหน้า

ฮารูน อรรอซิด ได้ใช้ชีวิตวัยหนุ่ม ในพระราชวังแบกแดด ร่วมกับครอบครัวอัลอับบาสิยะฮ์อื่นๆ หนึ่งปีต่อมา ท่านและครอบครัวก็ย้ายไปอยู่พระราชวังใหม่ใกล้กับอรรอซอเฟฮ์ ซึ่งอัลมันศูร ก่อสร้างขึ้นเฉพาะเพื่อให้อัลมะหฺดี พระราชวังดังกล่าวตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองแบกแดด

ฮารูน อรรอซิดใช้ชีวิตอยู่ในพระราชวังอย่างสุขสบายอย่างยิ่งและได้รับความเอาใจใส่ห่วงใยจากบรรดาผู้ดูแลตลอดมา ได้รับความรักใคร่จากบรรดาลูกหลานของขุนนางระดับสูง และบรรดาอุละมาอ์ในราชวัง (Muhammadzin, Ahmad al-Qatan, 1989 : 36) ในขณะที่ ฮารูน อรรอซิดเริ่มเป็นหนุ่มรู้จักคิดใคร่ครวญสิ่งต่างๆ ที่ได้รับการอบรม หลังจากนั้นบิดาก็ได้เตรียมครูผู้สอนประจำตัวท่านและอยู่ใกล้ชิดกับท่านตลอดจนเสียชีวิต คืออัลกะซาฮียู(al-Kasa' i) ก็เป็นธรรมเนียมบรรดาเคาะลีฟะฮ์ที่ดั่งเน้นให้ลูกๆ ได้รับวิชาความรู้ในสาขาต่างๆ เพื่อเตรียมเป็นผู้นำในโอกาสข้างหน้า เคาะลีฟะฮ์ไม่ได้นิ่งเฉยกับลูกๆ นอกจากจะเตรียมและวางแผนให้กับลูกๆ ด้วยบรรดาอุละมาอ์ เพื่อสอนในวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาอาหรับ , วรรณคดีอาหรับ, วิชาฟิสิกส์ และวิชา อื่นๆ

⁴¹ ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หน้า 21- 22

⁴² เญะอูฟร์ อัลอักบร คือ ลูกคนโตของเคาะลีฟะฮ์ อัลมันศูร และเป็นพี่ของอัลมะหฺดี

⁴³ คือ ฮารูน อรรอซิด

เมื่อฮารูน อีรรอซิด มีอายุได้ 10 ปี ปู่ของท่านล้มป่วยและเสียชีวิตในปี ฮ.ศ.158 ซึ่งทำให้ ฮารูน อีรรอซิด มีความรู้สึกเสียใจมากกับการสูญเสียในครั้งนั้น จากนั้นบิดาของท่านผู้เป็นรัชทายาทก็สืบตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์คนต่อไป และชีวิตของท่านถูกเปลี่ยนแปลงใหม่เมื่อต้องดำรงตำแหน่งเป็นอุปราช ขณะนั้นโตเป็นหนุ่มแล้วท่านก็เริ่มเรียนรู้และฝึกขี่ม้า การยิงธนู การใช้ดาบ การวิ่งม้า ซึ่งการฝึกดังกล่าวไม่เคยมีใครปฏิบัติมาก่อนจากบรรดาลูกหลานของผู้นำในราชวงศ์ แต่อย่างไรก็ตามด้วยความพยายามของอัลมะหฺดีที่จะเน้นให้ลูกเป็นนักขี่ม้าและความพร้อมอื่นๆเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้นำต่อไป

จากอะลี อิบน์ มุฮัมหมัด จากบิดาของท่านได้กล่าวว่า “ ฉันได้เห็นอัลมะหฺดีได้เดินทางเข้าเมือง บัสเราะฮ์ ก่อนที่ชาวคูไรฮ์อาศัยอยู่ ฉันเห็นท่านเดินพร้อมลูกสาวและทหาร ลูกสาวท่านสวมใส่ชุดสีดำ มีดาบเสียบที่เอว ซึ่งขณะนั้นลูกสาวยังเด็กอยู่”

อัลกะซาอียฺได้บันทึกในตำราของท่าน Tarikh al-Khulafa' ว่า “ แท้จริงท่านเป็นเคาะลีฟะฮ์คนแรกที่ฝึกการขี่ม้า ฝึกยิงธนู ” ความพยายามของอัลมะหฺดีในการฝึกอบรมลูกด้วยวิชาทหารนั้นไม่มีอื่นใดนอกจากเพื่อปกป้องประเทศชาติ และการเผชิญหน้ากับศัตรูภายนอกเท่านั้นเอง ด้วยเหตุนี้ ในปี ฮ.ศ.163 หลังจากอัลมะหฺดีเป็นผู้เป็นบิดาได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ซึ่งท่านก็ส่งกองทัพไปทำสงครามกับโรมันตะวันออกและท่านได้เตรียมทหารมากมายโดยมีผู้ใหญ่ในราชวงศ์เป็นผู้นำในการทำสงครามครั้งนี้ ด้วยเช่น อัลฮุไซน์ อิบน์ อัลกุฎัยบะหฺ , อีรรอซิด อีรรอซิด , อัลฮาญิบ , อัลหะสัน อัล-ฮาญิบ , มุซา อิบน์ มุซา อับดุลลอฮ์ อิบน์ ศอและห์ ในจำนวนผู้นำทหารดังกล่าวมี ลูกของท่านด้วย คือ ฮารูน อีรรอซิด เป็นแม่ทัพ ซึ่งขณะนั้นมีอายุได้ 15 ปีเท่านั้นเอง ถึงแม้ว่าอายุน้อยก็ไม่น่าเป็นอุปสรรคกับการนำทหารเข้าโจมตีโรมัน

ตะวันออก เพราะฮารูน อีรรอซิด มีความชำนาญในด้านการทหารอยู่แล้ว สุดท้ายได้รับชัยชนะกลับบ้านเมืองทำให้อัลมะหฺดีตั้งใจกับการได้รับชัยชนะในครั้งนี้ (Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 36 - 38)

ตามจารีตประเพณีของชาวอาหรับนั้นพวกเขาจะเน้นถึงการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้มีความรู้ด้านวิชาการ และอื่น ๆ สำหรับเคาะลีฟะฮ์ อัลมะหฺดีแล้วก็ได้แตกต่างจากวัฒนธรรมดังกล่าว ท่านได้ให้มีการอบรมสั่งสอนตั้งแต่วัยเด็กอย่างเคร่งครัดมาก ท่านได้แต่งตั้งรัชทายาทสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์คนต่อไป 2 คนด้วยกัน คือ มุซา อัลฮาดี และ ฮารูน อีรรอซิด

แนวคิดในการแต่งตั้ง ฮารูน อีรรอซิด เป็นรัชทายาทสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์นั้น มีอยู่ในจิตใจของอัลมะหฺดีอยู่แล้ว และเป็นความตั้งใจที่ดีของปู่⁴⁴ และท่าน⁴⁵เคยกล่าวว่า : “ โอ้อัลมะหฺดีท่านจงเดินในทางที่ดีและจงดำเนินในแนวทางของบรรดาผู้ศรัทธา ”

⁴⁴ คือ เคาะลีฟะฮ์ อุมัยร อัลมันศูร ซึ่งเป็นปู่ของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด

หลังจากนั้นเคาะลีฟะฮ์ อัลมันซูร รู้ถึงข่าวการกำเริบ(คลอด) ของฮารูน อีรรอซิด ท่านรู้สึกถึงความพร้อมในการพัฒนาเมืองแบกแดด มาถึงแล้ว (Faruq ‘Umar Shawki, 1989 : 15)

ในตำราประวัติศาสตร์ได้กล่าวว่า “ แท้จริงเคาะลีฟะฮ์อัลมะห์ดี ได้ตั้งเจตนารมณ์ในการแต่งตั้งฮารูน อีรรอซิด หลังจากมุซา อัลฮาดิ เป็นผู้สืบทอดรัชทายาทในตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ “ ต่อมาในปี ฮ.ศ. 159 (ค.ศ.776) เคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดี ได้เริ่มแผนแรกเพื่อถอดถอนตำแหน่งสืบทอดรัชทายาทจาก อีซา จิบน์ มุซา และแต่งตั้งลูกชาย มุซา อัลฮาดิ เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งรัชทายาทการเป็นเคาะลีฟะฮ์ ด้วยความพยายามของอัลมะห์ดีและบทบาทของอัลคอยรูนทำให้ได้รับความสำเร็จ เคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดี จึงเริ่มขั้นตอนใหม่ด้วยการประกาศว่า รัชทายาทคนที่ 2 สืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ คือ ฮารูน อีรรอซิด (Faruq ‘Umar Shawki, 1989 : 17) ซึ่งไม่มีใครคัดค้านแต่อย่างใด ถึงแม้ว่า ฮารูน อีรรอซิด จะมีอายุน้อยอยู่ในระยะเวลาดังกล่าวก็ตาม

ภรรยา และบุตร

ภรรยาของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด มีชื่อว่า ซุไบตะฮ์ บินตุญญะฮ์⁴⁵เป็นผู้ที่มีเชื้อสายตระกูลที่มีเกียรติ ท่านมีบทบาทสำคัญที่สร้างความเจริญต่างๆในสมัยของเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อีรรอซิด เป็นผู้ที่ชอบเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ ชอบวิชาการวรรณคดีอาหรับวิชาการแพทย์ มีความเฉลียวฉลาดและมีสติปัญญาที่เฉียบแหลม เป็นผู้ที่มีองการณเ์ไกล

ในปี ฮ.ศ. 165 เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด แต่งงานกับ ซุไบตะฮ์ บินตุญญะฮ์ ช่วงเวลานี้เป็นยุคของเคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดีที่เมืองแบกแดด เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิดมีลูกด้วยกัน 2 คน คืออัลมะมูนและอัลอะมีน ซุไบตะฮ์ รัก อัลอะมีนเป็นอย่างมาก ทำให้ท่านพยายามหาวิธี เพื่อให้อัลฮามีนเป็นรัชทายาทสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ คนต่อไปหลังจากบิดาของท่าน แต่ความพยายามของซุไบตะฮ์นั้นไม่ประสบความสำเร็จในช่วงแรก เพราะเริ่มแรกเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ต้องการจะแต่งตั้งผู้สืบทอดตำแหน่งคนต่อไป คือ ลูกชายคนโต อัลมะมูน เป็นเคาะลีฟะฮ์ สืบต่อจากท่าน ทำให้ภรรยาคนโปรดของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ไม่พอใจและผิดหวังในเรื่องดังกล่าว จึงเกิดความขัดแย้งและความวุ่นวายขึ้น แต่ในที่สุดเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ได้เปลี่ยนใจภายหลัง โดยได้แต่งตั้งให้ อัลอะมีน ซึ่งเป็นน้องชายคนละแม่กับอัลมะมูนขึ้นดำรงตำแหน่งสืบทอดคนต่อไป อันเนื่องมาจากการอ้อนวอนของภรรยาที่ ชื่อ ซุไบตะฮ์ผู้เป็นแม่ของอัลอะมีนนั่นเอง

⁴⁵ เคาะลีฟะฮ์ ญะฮ์ฮ์ อัลมันซูร

⁴⁶ เชื้อสายเบนนาน

การศึกษาและบรรดาอุละมาอู

เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิด มีความรู้ ความสามารถในวิชาภาษาอาหรับที่กว้างไกล พร้อมกับมีสติปัญญาที่สูงส่ง ด้านวรรณคดี ด้านภาษา และวิชาอื่นๆ ท่านมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในวรรณคดี และภาษาอาหรับ ท่านได้ศึกษาวิชาความรู้จากบรรดาอุละมาอูในสมัยของท่านทุกสาขาวิชา ซึ่งอุละมาอูเหล่านั้น เป็นที่รู้จักกันกับความยิ่งใหญ่ในเกียรติและความสูงส่ง เช่น วิชาวรรณคดีอาหรับได้เรียนรู้จาก อัลมุฟฏีล อัลฎอบีญี⁴⁷ วิชาการอ่านอัลกุรอานจากอัมชะฮฺ อัลไชยาต ท่านอ่านได้ถึงสี่ครั้งด้วยกัน และท่านเลือกอ่านกีรอฮะฮฺหนึ่ง⁴⁸ จากกีรอฮะฮฺทั้งเจ็ด วิชาฟิถ์ จากอัลกะซาอียี⁴⁹ (Khair al-Din al-zereki, 1984 : 283)

เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิด ได้รับอิทธิพลจากนักปราชญ์ ในยุคนั้น เช่น อัลคอสิล อิบน์ อะห์มัด อะบี อัลอาดาฮียะฮฺ ซุฟยาน อัลเซารียฺ อิบน์ อะบี ซิบน และอีกหลาย ๆ ท่าน เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิด ได้รับอิทธิพลแนวความคิดในการปกครองอาณาจักรจากบิดา (อัลมะหฺดี) ด้วยการปราบปราม และขับไล่กบฏผู้พยายามจะล้มล้างก่อนที่พวกเขาจะเข้มแข็ง ซึ่งอาจจะสร้างความยุ่งยากขึ้นมาให้แก่รัฐบาล นอกจากนั้นยังสร้างความสนิทสนมกับชาวมาดีนะฮฺและนำพวกเขาเหล่านั้นไปยังเมืองแบกแดดเพื่อแสดงความเป็นพี่น้องซึ่งกันและกัน ท่านยังได้เน้นถึงความยุติธรรมของประชาชาติทั้งหมด ทั้งหมคนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งท่านได้รับอิทธิพลจากบิดาและบรรดาอุละมาอู ทำให้เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิด มีคุณธรรม จริยธรรม กวียามารยาท ที่งดงามมาตลอด ในด้านการเมืองและด้านการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิดนั้นมีลักษณะคล้ายกันกับปู่ของท่าน (เคาะลีฟะฮฺ อัลมันศูร) อัลฎะบะรียฺได้กล่าวในตำราของท่านว่า “ ในด้านการบริหาร เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิด ได้ปฏิบัติตามแนวทางของอัลมันศูร ” และไม่เป็นเรื่องแปลกในเมื่อบิดาของท่าน(อัลมะหฺดี)เป็นผู้บรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาการเมืองการปกครองให้แก่ลูกชายรวมทั้งตำรายุทธพิชัยสงครามด้วยตัวท่านเอง

ในปี ฮ.ศ.163 เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎูน อีรรอซิดได้รับการแต่งตั้งเป็นแม่ทัพ ในการสงครามต่อสู้กับโรมันไบแซนทีน และได้ส่งแม่ทัพพิเศษไปพร้อมกับท่านอีกด้วย หลังจากท่านกลับมาจากสงครามแล้ว ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นวะลีของเขตตะวันตก(المغرب)⁵⁰ ของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮฺโดยมียะห์ยา อัลบรมาเกีย เป็นผู้ช่วยเหลือในการดำเนินงานกิจการบริหารรัฐ

⁴⁷ เป็นผู้มีความรู้ในประวัติศาสตร์ตาม , ประวัติศาสตร์อาหรับ และวิชาวรรณคดีอาหรับ

⁴⁸ วิธีการอ่านอัลกุรอาน หรือ สำเนียงการอ่านอัลกุรอาน

⁴⁹ ชื่อเต็ม คือ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อัลอะชะดี อัลฎุฟัย อิบน์ อัล หะสัน เป็นที่รู้จักในนาม“อัลกะซาอียฺ เป็นผู้นำ” ท่านเป็นผู้นำ(อิมาม)เมืองฎุฟะฮฺ และท่านมีความรู้ในวิชาวรรณคดีอาหรับ และวิชาไวยากรณ์ภาษาอาหรับ(วิชานาฮฺ) เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 189 / ค.ศ.805

⁵⁰ ได้อธิบายในบทที่ 2 เจริญครั้งที่ 26 หน้า 22

ในปี ฮ.ศ.165 เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด เป็นแม่ทัพนำทหารไปตีโรมันไบแซนทีนและได้รับชัยชนะครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ทำให้เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด เป็นที่รู้จักและเป็นผลดีต่อการสืบทอดราชทายาทตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์คนต่อไปหลังจากนั้นเคาะลีฟะฮ์ อัลมะห์ดีได้จัดงานต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่ในงานนี้อัลมะห์ดีได้กล่าวในพิธีเปิดงานโดยการประกาศอย่างเป็นทางการด้วยการแต่งตั้ง ฮารูน อัรรอชิด เป็นรัชทายาทสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์คนที่ 2 ต่อจากมุซา อัลฮาดิ (Faruq 'Umar Fawzi, 1989 : 16)

อย่างไรก็ตามเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ก็เหมือนกับบรรดาเคาะลีฟะฮ์ท่านอื่นๆ ของราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์ เริ่มตั้งแต่เยาว์วัยไม่ว่าจะด้านสติปัญญา ประสบการณ์ทางด้านวิชาการ และอื่นๆก็เป็นผลจากการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ และเป็นผู้นำของราชอาณาจักรต่อไป บรรดานักการเมือง นักการทหารที่เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด มีความใกล้ชิดมากที่สุด คือ ยะห์ยา อิบน์ คอลิด อัลบรัมากีญ รอบีอู อิบน์ ยูซุส ยะซิด อิบน์ มะซิด อัลไซบานีย และบรรดาผู้นำอื่น ๆ

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ออกเดินทางเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่เมืองบัลเราะฮ์ ท่านได้รับความรู้จาก อัลคอสิล อิบน์ อะห์มัด อัลฟะรอฮิดีย ท่านจึงมีความรู้หลายด้าน เช่น ด้านภาษาอาหรับ วรรณคดีอาหรับ วิชาฟิสิกส์ และวิชาอื่น ๆ อีกมากมาย

การศึกษาและสติปัญญาของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด มีนักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่ง ชื่อ อัลกุฏฏี อัลฟาติล ได้กล่าวถึงเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิดในหนังสือของท่านว่า " ฉันไม่เคยรู้มาก่อนว่ามีเคาะลีฟะฮ์ ท่านใดในบรรดาเคาะลีฟะฮ์ที่เคยออกเดินทางเพื่อแสวงหาวิชาความรู้นอกจากเคาะลีฟะฮ์ ฮารูนอัรรอชิด " ซึ่งท่านเคยออกเดินทางพร้อมกับลูกของท่าน คือ อัลอะมีนและ อัลมะมูน เพื่อไปศึกษาเรียนรู้จากอิมามมาลิก⁵¹ หลังจากนั้นท่านเดินทางไปยังอเล็กซานเดรียเพื่อไปฟังสุลต่านเศาะลาฮุดดีน อิบน์ อัยยุบ และอะลี อิบน์ ฏอฮีร์ อิบน์ เฮาฟิ (al-Suyuti, 1999 : 294)

วันหนึ่งเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด กำลังอ่านคฎุบะฮ์บุนมิมบรั⁵² ก็มีแมลงวันตัวหนึ่งมาตอมบนใบหน้าของท่านๆ ก็ไล่แมลงวันตัวนั้นไป อยู่ๆ มันก็บินกลับมาอีกครั้งหนึ่งท่านก็ตกและปิดประตู แล้วก็อ่านอาเยห์ อัลกุรอ่านดังนี้

يَا أَيُّهَا النَّاسُ حُزِبَ
مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا
وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْجِدُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ
الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٧﴾

⁵¹ อิมาม มาลิก เป็นอิมามมัซฮับท่านหนึ่ง ในบรรดาอิมามทั้ง 4

⁵² มิมบรั เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า สถานที่ที่อ่านคฎุบะฮ์ในมัสยิด

ความว่า :“โอ้มนุษย์เอ๋ย อุทธาหรณ์ หนึ่งถูกยกมากล่าวว่าไว้แล้ว ดังนั้นพวกเจ้าจงพึงมันให้ดี แท้จริง บรรดาที่พวกเจ้าวิงวอนขอความช่วยเหลือขึ้นจากอัลลอฮ์นั้น พวกมันไม่สามารถจะให้บังเกิดแม้แต่แมลงวันสักตัวหนึ่ง หากว่าพวกมันจะรวมหัวกันเพื่อการนั้นก็ตาม และถ้าแมลงวันพาสิ่งใดหนีไปจากพวกมัน พวกมันก็ไม่สามารถจะเอามันกลับคืนมาได้จากแมลงวันทั้งผู้ขอและผู้ถูกขออ่อนแอแท้ ๆ(อัลฮัจย์, 22 : 73)

บรรดาอุลมะมาผู้ทรงเกียรติ ที่เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ศึกษาเรียนรู้เป็นประจำ และเดินทางไปหาบรรดาอุลมะมาเพื่อรับฟังวิชาความรู้ มีหลายท่านด้วยกันเช่น

1. อะบูยูซุฟ ยะอูบ อิบน์ อิบรอฮีม อิบน์ หะบิบ ท่านเป็นลูกศิษย์ของอะบูฮานีฟะฮ์ตั้งแต่ยังเด็ก ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ.113 เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ.183 เป็นผู้พิพากษา(กอฎี)ที่ถูกแต่งตั้งโดยเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด และมอบหมายให้เขียนตำรานอกเหนือจากตำรา “Kitab al -Kharaj” คือ ตำรา “Minhaj Iktisadi” ซึ่งเป็นตำราหลักการเศรษฐกิจในอิสลาม สำหรับตำราเขียนที่โด่งดังและเป็นที่ยอมรับกันในบรรดานักประวัติศาสตร์ก็คือ “Kitab al-Kharaj” นั่นเอง ซึ่งในตำราดังกล่าวมีเนื้อหาถึงคำตัดสินและคำชี้แนะต่อเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิดซึ่งหลักฐานที่อะบูยูซุฟนำเสนอคำตัดสินและคำชี้แนะในบทนำของตำรา “ Kitab al-Kharaj ” มีดังนี้

หลังจากท่านได้เริ่มต้น ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ นี้คือบทเขียนจากอะบูยูซุฟถึงอะมีร์ อัลมุอมีนีน⁵³ เคาะลีฟะฮ์ฮารูน อัรรอซิด ขอพระองค์อัลลอฮ์ทรงประทานเกียรติที่สมบูรณ์ตลอดไปแก่ท่าน ขอจงทรงคุ้มครองท่านด้วยเราะห์มัดและนิอุมัตที่ยั่งยืนตลอดไป และจงเป็นนิอุมัตที่นำพาสู่โลกอาคีเราะฮ์ ตรงตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ)

โอ้อะมีร์ อัลมุอมีนีน แท้จริงท่านได้ขอให้ฉันเขียนตำราหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเก็บภาษีต่างๆ ตามรูปแบบอิสลาม เพื่อช่วยเหลือประชาชาตินี้ให้อยู่ดีกินดีมีความสุขและไม่ให้เกิดการอธรรมซึ่งกันและกัน และเพื่อจะปรับปรุงการดำเนินงานกิจการของราชอาณาจักรต่อประชาชาติให้ดีขึ้นนั่นเอง ฉันขอให้พระองค์อัลลอฮ์ประทานสิ่งต่างๆเหล่านี้ให้แก่ท่านดังความต้องการ ฉันขอกล่าวความจริงและความชัดเจนดังนี้

โอ้อะมีร์ อัลมุอมีนีน แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้มอบหมายงาน(อะมานะฮ์)ที่ยิ่งใหญ่แก่ท่าน แต่มีผลบุญที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งจะมีผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าเช่นกัน ท่านจงปฏิบัติหน้าที่ของท่านเพื่อประชาชาติ และจงดูแลเอาใจใส่พวกเขาตามอะมานะฮ์ที่พระองค์ได้มอบให้แก่ท่านเพื่อให้ประชาชาติมีความสุขสบาย,ท่านจงอย่าสร้างความเสียหายกับงานที่อัลลอฮ์ได้มอบให้แก่ประชาชาติ

⁵³ “อะมีร์ อัลมุอมีนีน” เป็นชื่อที่สองรองจากชื่อ “เคาะลีฟะฮ์” ท่านอะบูยูซุฟได้กล่าว “ บุคคลแรกที่ได้รับการขนานนามนี้คืออุมร์ อิบน์ อัลค็อฏฏอบ ต่อมาได้รับใช้ชื่อดังกล่าวนี้เรียกผู้นำ(เคาะลีฟะฮ์)เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน)

และแท้จริงงานที่เข้มแข็งนั้นมาจากอัลลอฮฺ, ท่านจงอย่าทำงานผิดวันประกันพวง หากท่านกระทำเช่นนั้น ก็จะทำให้ผลเสียต่อตัวท่านเอง แท้จริงกาลเวลานั้นไม่เคยรอใคร ฉะนั้นท่านจงรีบเร่งบริหารเวลาด้วยหน้าที่ที่ท่านได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ และแท้จริงผู้ปกครองหรือผู้บริหารราชอาณาจักรนั้น จะกลับสู่พระองค์อัลลอฮฺ เหมือนประชาชาติผู้ที่ถูกควบคุมดูแลก็กลับสู่พระองค์อัลลอฮฺเช่นกัน, ท่านจง ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ทุกประการที่พระองค์อัลลอฮฺทรงมอบหมายถึงแม้จะเป็นส่วนหนึ่งของเวลา แท้จริงผู้ปกครองที่ปกครองประชาชาติด้วยดีนั้นเขาจะได้รับความสุขสบายต่อหน้าความยิ่งใหญ่ของ พระองค์อัลลอฮฺในวันอาคีเราะฮฺ, ท่านจงอย่ากังวลใจต่อหน้าที่การงาน ซึ่งการกังวลใจนั้นอาจจะทำให้ ประชาชาติกังวลใจเช่นกัน, ท่านจงระวังการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจจะเกิดขึ้นด้วยอารมณ์และจงมีสติจิตใจที่ ดีในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ถ้าหากท่านพบปัญหาใดปัญหาหนึ่งมีทั้งอาคีเราะฮฺและโลกดุนยา ท่านจง เลือกอคีเราะฮฺก่อนโลกดุนยา เพราะอาคีเราะฮฺนั้นถาวรและโลกดุนยานั้นจะพังพินาศ , ท่านจงเกรงกลัว ต่อพระองค์อัลลอฮฺให้มากในหน้าที่การงานและท่านรับใช้ประชาชาติในหน้าที่รับผิดชอบที่พระองค์อัล ลอฮฺมอบหมายไม่ว่างานนั้นจะอยู่ห่างไกลและใกล้กับท่านก็ตาม และท่านจงอย่ากลัวในหน้าที่หาก หน้าที่การงานนั้นตรงตามหลักการของพระองค์อัลลอฮฺไม่ว่าท่านจะอยู่แห่งใดก็ตาม ท่านจงระมัดระวัง แท้จริงการระมัดระวังนั้นมันอยู่ที่จิตใจไม่อยู่ที่ปลายลิ้น และท่านจงยำเกรง(ตักวา) ต่อพระองค์อัลลอฮฺ แท้จริงการตักวานั้นจะสู่การควบคุมดูแลประชาชาติที่ดี และท่านจงกลัวบทลงโทษของพระองค์อัลลอฮฺ เสมือนการลงโทษนั้นเกิดขึ้นมาแล้ว ท่านจงรู้สึกเสียใจในวันนั้น(วันอาคีเราะฮฺ)ซึ่งเป็นวันที่ทุกคนจะต้อง ยืนต่อหน้าความยิ่งใหญ่ของพระองค์อัลลอฮฺ คือวันที่ท่านจะต้องผ่านด้วยเท้าและเป็นวันที่มีการ เปลี่ยนแปลงผิวกาย เป็นวันเวลาที่จะอยู่อย่างถาวรไม่เสื่อมสลายชั่วกัปชั่วกัลป์ วันที่พระองค์อัลลอฮฺ ทรงตรวจสอบอย่างจริงจัง ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

ความว่า : และแท้จริงวันหนึ่ง ณ ที่พระเจ้าของเจ้านั้นเท่ากับหนึ่งพันปี ตามที่พวกเจ้าคำนวณนับ (อัลฮัจญ์ , 22 : 47) และพระองค์ได้ตรัสในโองการอื่นไว้ว่า :

هَذَا يَوْمٌ أَفْضَلُ جَمَعْتَكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٨﴾

ความว่า : นี่คือวันแห่งการตัดสินใจ เราจะได้รวบรวมพวกเจ้าไว้กับชนชาติรุ่นก่อน ๆ (อัลมูรชาลาต,77: 38) และพระองค์อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ว่า

إِنَّ يَوْمَ الْفِضْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

ความว่า : แท้จริงวันแห่งการตัดสินนั้นเป็นเวลาที่ถูกกำหนดไว้สำหรับพวกเขาทั้งหมด

(อัลตุคอน, 44 : 40) และพระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า :

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ

يَلْبَتُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَّغٌ فَعَلَّ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٠﴾

ความว่า : วันที่พวกเขาจะเห็นสิ่งที่ถูกสัญญาไว้แก่พวกเขานั้น ประหนึ่งว่า พวกเขามีได้พำนักอยู่ในโลกนี้ เว้นแต่เพียงชั่วครู่หนึ่งของยามกลางวันเท่านั้น (อัลอะฮุกอฟ, 46 : 35) และพระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า :

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَتُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤١﴾

ความว่า : วันที่พวกเขาจะเห็นมัน (วันกิยามะฮฺ) ประหนึ่งว่าพวกเขามีได้พำนักอยู่ในโลกนี้ เว้นแต่เพียงชั่วครู่หนึ่งของยามเย็น และยามเช้าของมันเท่านั้น (อันนาซีฮัด, 79 : 46)

ไอ้ผู้ที่หลงผิด วันนี้ท่านจะพูดไม่ได้อีกแล้ว ไอ้ผู้ที่เสียใจวันนี้การเสียใจของท่านไม่มีประโยชน์อีกแล้ว ซึ่งแท้จริงวันนี้มันช่างแตกต่างกันเสมือนกลางวันกับกลางคืน วันนี้สิ่งในมุกาในโลกดุนยาจะพังพินาศและแตกดับสูญสลายไป และเป็นวันที่ถูกเปิดเผยอย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้และไกล และคำสัญญาของพระองค์อัลลอฮ์ทุกสิ่งทุกอย่างจะมาถึงในวันนั้น ผลตอบแทนของพระองค์อัลลอฮ์สำหรับบ่าวที่กระทำไว้ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงรวดเร็วในการชำระสอบสวน สำหรับโลกอาคีเราะฮฺ คือโลกถาวร ท่านจะไม่ได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพระองค์อัลลอฮ์ในวันพรุ่งนี้(วันอาคีเราะฮฺ)ถ้าหากท่านเดินทางในแนวทางของผู้อธรรม และแท้จริงผลตอบแทนนั้นตามการงาน(อะมัล)ของบ่าวไม่ใช่ตามตำแหน่ง และท่านจงปกป้องพระองค์อัลลอฮ์ แน่นอนพระองค์อัลลอฮ์จะปกป้องท่าน แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ไม่ได้สร้างมนุษย์และโลกดุนยาทั้งหมดนี้ด้วยความว่างเปล่า และไม่ได้ปล่อยด้วยความว่างเปล่าเช่นกัน ท่านจงพิจารณาดูให้ดีเกิดว่าอะไรคือคำตอบ และท่านจงรู้เถิดว่ายังไม่ทันจะก้าวเท้าทั้งสองของบ่าวต่อหน้าพระองค์อัลลอฮ์ นอกจากจะต้องผ่านด่านการสอบสวน 4 ประการก่อน ดังนะเคาะของท่านนบี(ﷺ) ได้กล่าวไว้ว่า :

وعن أبي برزة براء ثم زاي بن عبيد الأسلمي رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : لا تزول قدما عبد حتى يسأل عن عمره فيما أفناه وعن علمه فيما فعل وعن ماله من أين اكتسبه وفيما أنفقه وعن جسمه فيما أبلاه...رواه الترمذي

ความว่า : รายงานจากอะบีบิรชะฮุ บะรออู จาก ซาอีน นัจญละฮุ อิบนุ อุบายด์ อัลอิสลามียี กล่าวว่า ท่าน รุสูล(ﷺ) กล่าวว่า : แท้จริงเท้าทั้งสองของบ่าว จะยังคงอยู่กับที่⁵⁴ จนกระทั่งเขาจะถูกถามถึงอายุของเขา ว่า⁵⁵ ใช้ไปในทางใด⁵⁶ จะถูกถามถึงการงาน(อะมัล) ของเขาว่ากระทำอย่างไร⁵⁷ จะถูกถามถึงทรัพย์สินของเขาว่าหามาได้จากไหน⁵⁸ และใช้จ่ายไปทางใด จะถูกถามถึงร่างกายของเขาว่าทรุดโทรมลงในวิถีทางใด⁵⁹ (บันทึกโดย อัลดีรมิซียี หมายเลขหะดีษ 2341, ท่านกล่าวว่า หะดีษนี้ หะซัน ศออีฮ์) อะบูยูซุฟกล่าวต่อ ว่า : ไอ้อะมีร์มูมินีน ท่านจงเตรียมกับปัญหาดังกล่าวด้วยคำตอบที่ถูกต้อง หากท่านได้กระทำไว้แล้ว ขอให้มันคงอยู่ต่อไป และท่านจะได้อ่านในวันพวงนี้⁶⁰ และในวันนั้นท่านเองจะเปิดเผยอะไรที่ท่านปิดบัง อยู่ต่อพระองค์อัลลอฮ์ซึ่งในวันนั้นจะมีพยานมากมาย

ไอ้อะมีร์ อัลมูมินีน ฉันขอกล่าวตักเตือนท่านว่า ท่านจงปกป้องสิ่งอื่นๆ ด้วยแล้วพระองค์อัลลอฮ์ จะทรงปกป้องท่าน และท่านจงควบคุมดูแลสิ่งที่พระองค์ทรงมอบหมายไว้กับท่าน และท่านจงอย่า ละเลยในเรื่องดังกล่าวนอกจากมีผลประโยชน์ต่อประชาชาติทั้งปวงท่าน จงอย่าลืมกับการดำเนินงานที่ พระองค์อัลลอฮ์ได้มอบหมายไว้และอย่าหลงลืมต่อประชาชาติที่จะทำให้ประชาชาติมีความสุข ท่านจง อย่าให้งานทุกอย่างบนโลกนี้ต้องผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์จงขยับลิ้นของท่านด้วยกล่าวซิกิร⁶¹ ต่ออัลลอ ฮ์ตลอดเวลา แท้จริงด้วยความเมตตาของพระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงส่งตัวแทนเพื่อดำเนินงานเป็นเคาะลีฟะฮ์ บนพิภพนี้ และได้สร้างให้ประชาชาติแสงสว่างจากสิ่งมืดมิด และยังได้ฟื้นฟูแนวทางของบรรดาญะกัฮ์ (บรรดาซอและห์) แนวทางที่ดีก้าวหน้าตลอดและไม่หยุดนิ่ง จงจำไว้ว่า เคาะลีฟะฮ์ที่อธรรมทำให้ ประชาชาติต้องล้มเหลวและพินาศไปด้วย ถ้าหากท่านขอวิงวอนสิ่งใดจากอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ แน่อน ผลเสียกลับสู่ประชาชาติทั้งปวง

ไอ้อะมีร์มูมินีน ท่านจงพยายามสร้างความสมบูรณ์แบบจากนิอุมัตที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรง ประทานแก่ท่าน และพระองค์จะยิ่งเพิ่มพูนมันหากท่านรู้จักขอบคุณต่อพระองค์อัลลอฮ์ ดังที่พระองค์ อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

⁵⁴ หมายถึงที่ที่รอการสอบสวนว่าจะไปสู่สวรรค์หรือนรก

⁵⁵ อายุของเขาช่วงที่อยู่ในโลกศุนยา

⁵⁶ เชื้อฟิงหรือฝ่ามือนอัลลอฮ์

⁵⁷ ด้วยความบริสุทธิ์ใจหรือโอ้อวด

⁵⁸ ฮะลาลหรือหะรอม

⁵⁹ ภาวขัด เชื้อฟิงและปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ หรือไม่

⁶⁰ คือในวันอาคีเราะฮ์

⁶¹ คือ คำกล่าวที่แสดงถึงภักศรัทธาของบรรดามูมินต่อพระองค์อัลลอฮ์

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ

لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

ความว่า : และจงรำลึกขณะที่พระเจ้าของพวกเขาได้ประกาศว่า หากพวกเขาขอบคุณข้า (อัลลอฮ์) ก็จะเพิ่มพูนให้แก่พวกเขา และหากพวกเขาเนรคุณ แท้จริงการลงโทษของข้ามันสาหัสยิ่ง (อิบรอฮีม, 13 : 7)

ไม่มีสิ่งอื่นใดที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงรักและชอบเว้นแต่การสร้างคุณงามความดีและพยายามพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น และท่านจงอย่าเป็นศัตรูสิ่งอื่นใดเว้นแต่ผู้ที่สร้างความเลวร้ายหรือผู้ที่ก่อความเสียหายบนพื้นแผ่นดินนี้ การกระทำสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงห้ามก็เป็นการปฏิเสธนิอุมัตต่อพระองค์อัลลอฮ์

นี่คือส่วนหนึ่งที่ฉันได้เขียนไว้อย่างชัดเจนตามคำสั่งของท่าน ฉันขอให้ท่านจงอ่านและพยายามทำความเข้าใจให้ดี และท่านจงคิดให้ดีหลาย ๆ ครั้งจนกว่าท่านจะจำ ฉันได้เขียนหะดีษหากท่านจะได้ปฏิบัติ ฉันขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงยินยอมกับท่าน และขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงคุ้มครองไปในทางที่ดีแก่ท่านและแก่ฉันด้วย นั่นคือคำตักเตือนจากอุละมาอุต่อเคาะลีฟะฮ์มุสลิมท่านหนึ่งเพื่อนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินงานราชอาณาจักรตามบทบัญญัติของพระองค์อัลลอฮ์ และเพื่อจะรักษาคุณแลประชาชาติทั้งปวง ในที่นี้อาจจะกล่าวได้ว่า ในตำรา "al-Kharaj" นั้นเป็นหลักการเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์อิสลาม ซึ่งเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรรอซิด ได้ขอให้อะบูยูซุฟเขียนขึ้นเพื่อนำมาปฏิบัติในราชอาณาจักรอิสลามภายใต้การนำของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ (Shawki Abu Khalil, 1977 : 91 - 95)

2. อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมหมัด อิบน์อัลฮาชัน อัลไซบานีย์ ท่านเป็นผู้สอนให้วิชาความรู้ต่อเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรรอซิด เป็นผู้นำในสำนักอะบีฮานีฟะฮ์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา(กอฎี) หลังจากอะบูยูซุฟ อิบน์ ยะกูบ ในปี ฮ.ศ. 182 เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะอุปนิสัยที่ดี นักวิชาการ เคยให้ฉายาแก่ท่านว่า " เป็นเจ้าของนักคิด นักปราชญ์ของราชอาณาจักรอิสลามอับบาซียะฮ์ท่านแรก "

3. อับดุลลอฮ์ อิบน์ อัลมุบารอก ท่านเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่อเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด เช่นกัน และนับเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่เป็นแบบอย่างต่อผู้อื่น เป็นผู้ให้เกียรติอย่างสูงต่อเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด เป็นที่รู้จักทั่วทุกทิศตะวันออก และทิศตะวันตกในวิชาความรู้ของท่านเป็นอุละมาอุที่เข้าใจในวิชาความรู้ทุกด้านอย่างแตกฉาน เช่นวิชาฟิสิกส์ วรรณคดี กวีนิพนธ์ต่างๆ ภาษาอาหรับ และอื่นๆ พร้อมทั้งคล่องแคล่ว เป็นผู้มอบน้อมต่อมตนและเข้มแข็ง กล้าหาญ ชอบละหมาด กลางคืน และอิบาดะฮ์อื่นๆ เป็นนักขี้น้ำ ท่านไม่พูดสิ่งไม่มีประโยชน์ต่อท่านและผู้อื่น ท่านมีแนวคิดที่กว้างไกลไม่เคยมีความขัดแย้งต่อผู้อื่น เมื่อมีข่าวถึงเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรรอซิด ว่า อิบน์ อัลมุบารอกเสียชีวิตแล้ว เคาะลีฟะฮ์ฮารูนกล่าวว่า แท้จริงอุละมาอุ ท่านหนึ่งเสียชีวิตแล้ว

4. อัลฟูไคล์ อิบนุ อัยยาด เป็นอุละมาอ์ที่มีวิชาความรู้ในทุก ๆ ด้าน เป็นผู้ที่อ่อนน้อม ถ่อมตน มีก้น้อย ท่านเคยนั่งชุมนุมวิชาการกับเคาะลีฟะฮ์ ให้คำตักเตือนอันมีคุณค่าต่อเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด อัลฟูไคล์เคยกล่าวว่า : ไม่มีท่านใดที่เสียชีวิตอันเสียใจมากที่สุดยิ่งไปกว่า การเสียชีวิตของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด

5. อิมาม มะลิก อิบนุ อะนัส ท่านเป็นอาจารย์ผู้สอนเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรอซิด ในวิชาฟิกฮ์ และวิชา นะหะฮ์ เป็นผู้ใกล้ชิดเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรอซิด ตั้งแต่ยังไม่ได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ และหลังจากได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ ท่านอิมามเคยส่งหนังสือถึงเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ซึ่งในหนังสือดังกล่าว มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ตามบทบัญญัติ ที่เข้มงวดในศาสนาและศรัทธาในพระองค์อัลลอฮ์

6. อิมาม อัลชาฟีอีย ท่านเป็นอิมามสำนัก(มัซฮับ) 4 ที่โด่งดังท่านหนึ่ง ท่านเคยนั่งชุมนุมวิชาการกับเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ก่อนการได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์เช่นกัน

7. อัลมุฟติล อัลฎอเบีย ท่านเป็นชาวกุฟะฮ์ เป็นผู้หนึ่งที่ให้ความสะดวกดูแลและควบคุม อบรมสั่งสอน ฮารูน อรรอซิดในด้านวิชาความรู้ แต่ท่านไม่ได้อยู่เป็นประจำเสมือนอัลกะชาอีย ท่านเป็นผู้เขียนตำราประวัติศาสตร์อาหรับในยุคฮารูน อรรอซิด มีนักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งกล่าวว่า " อัลมุฟติลได้รับความเชื่อถือจากชาวกุฟะฮ์ในวิชาความรู้เป็นอย่างมาก " และท่านมีตำราเขียนที่โด่งดัง คือ "อัลมุฟฎอเลียต" (al-Mufdalayat) เป็นที่รู้จักกันด้วยชื่อ "อัลอิคตียารอต"(al-Ikhtiyarat) (Muhammadzin,Ahmad al-Qattan, 1989 : 36)

บรรดาอุละมาอ์ดังกล่าวเป็นชายชาตรีที่เข้มแข็งและเป็นอุละมาอ์ที่บริสุทธิ์ใจในพระองค์อัลลอฮ์เป็นอุละมาอ์ที่ปฏิบัติตามหลักการศาสนา วิถีชีวิตตามรูปแบบอิสลาม มีบุคลิกลักษณะด้วยความศรัทธามั่นบรรดาอุละมาอ์ดังกล่าวนี้เป็นที่ปรึกษาอยู่รอบๆท่านเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด มีบางท่านคอยให้คำตักเตือนมีบางท่านคอยให้ความรู้ในชุมนุมวิชาการของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด พวกเขาเหล่านั้นทำให้เคาะลีฟะฮ์ได้รับอิทธิพลในบุคลิกลักษณะอุปนิสัยที่มั่นคงตามรูปแบบอิสลามโดยไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลง

บุคลิก สติปัญญา และการศรัทธา

เคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรอซิดได้รับการปลูกฝังอบรมอยู่ในครอบครัวที่ดีและเคร่งศาสนาตั้งแต่เด็ก ด้วยการที่ได้รับความใส่ใจจากครอบครัวที่อบอุ่นตลอดเวลา นักประวัติศาสตร์จึงได้กล่าวถึงบุคลิกลักษณะของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ว่าเป็นผู้ยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ และเป็นผู้ที่เสียสละในแนวทางของพระองค์อัลลอฮ์ และเจ้าของตำราอัลฟิฆรีย์กล่าวว่า : เคาะลีฟะฮ์ ฮารูนอรรอซิด เป็นเคาะลีฟะฮ์ที่เหนือกว่าบรรดาเคาะลีฟะฮ์ท่านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านวิชาความรู้ ด้านทักษะ และด้านอื่นๆ

นักประวัติศาสตร์ได้สรุปถึงบุคลิกลักษณะพิเศษของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ดังนี้

- 1.เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นนักวิชาการเต็มตัว
- 2.เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่
- 3.เป็นผู้ที่มีความอ่อนโยน
- 4.เป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูงส่งเมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาเคาะลีฟะฮ์อื่นๆ (Faruq ‘Umar Shawki, 1989 : 16)

จริยวัตรของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด จากหนังสือลิลิตนิทราชาคริตแสดงบุคลิกลักษณะดังต่อไปนี้

1. เขาพระทัยใส่ดูแลความทุกข์สุขของราษฎรจะเห็นได้จากการปลอมแปลงจากเคาะลีฟะฮ์เป็นพ่อค้า เพื่อสอดส่องดูแลความทุกข์ของราษฎรอย่างใกล้ชิด ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ปวงชนไปทราบความ	ยามพระลบลับไม้
จึงอ้างองค์ท่านให้	แมน่มนั่นจนจร
พัสดราภรณ์พานิช	สถิตมุศสุลแดนต้า
มีบุรุษตามท้าว	ท่านผู้หนึ่งนาย”

2. ไม่ถือการเป็นเคาะลีฟะฮ์ ทรงโปรดการร่วมสนุกและการเล่นแปลกๆ กับราษฎร เป็นต้นว่า ทรงปลอมแปลงเคาะลีฟะฮ์เป็นพ่อค้าชาวเมืองมุศสุลออกสืบความเป็นอยู่ของพลเมือง จนได้ร่วมกันเลี้ยงและวิสาสะกับอะบูอย่างกันเอง อันก่อให้เกิดความสนุกสนานขบขันแก่พระองค์มากมาย ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“จักไปเล่นอะบู	ดูให้สนุกอีกใหม่”
และ “ราชาสนุกแท้	สรรพลสันต์ นักแฮ”

3. พระทัยเปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณา เมื่อคราวพบกับอะบูครั้งหลัง ได้ทอดพระเนตรเห็นรอยบาดแผลที่อาบูกุญเขียน ก็สลดพระทัยสงสารอะบู รู้สึกพระองค์ว่าทรงเล่นกับอะบูเกินสมควรไป ดังโคลงที่ว่า

“กาหลิบเหลียวพัคตร์จ้องดูแผล เห็นเฮย	
หวั่นกระมลหม่นแล	เดือตร้อน
สังเวชมนัสแล	เต็มเนตร ไฉนฤา
หัดถ์ลูบอุระเองช้อน	ออกข้าสงสาร”

4. มีพระวาจาไพเราะอ่อนหวาน เมื่อทรงพบอะบูครั้งหลัง อาบูกุญยังไม่หายโกรธ ก็ทรงสามารถปลอบโยนจนกระทั่งอะบูใจอ่อนและยอมพาไปเลี้ยงที่บ้านอีก นับว่าเคาะลีฟะฮ์ทรงมีวาทีศิลป์ดีมาก ดังโคลงที่ว่า

“ สรรเสริญยกย่องทั้ง	ปลอบโยน
----------------------	---------

จนจิตอะบูโอน	อ่อนได้
กาหลิบคำไครโดน	คำท่าน บอนา
แข็งเท่าแข็งหักให้	อ่อนได้โดยพลัน”

5. ทรงปฏิบัติตามหลักการศึกษาและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ตำแหน่ง “เคาะลีฟะฮ์ ” เป็นทั้งพระเจ้าแผ่นดินและผู้สืบต่อจากนบีมุฮัมมัด เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด จึงทรงเป็นทั้งประมุขของชาติและศาสนา ท่านทรงรักษาขนบธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2530 : 135-137)

ท่านมีบุคลิกลักษณะที่เข้มแข็งและความอ่อนโยนของ คุณสมบัติอันประเสริฐของท่าน จึงได้รับการแต่งตั้งจากบิดาเพื่อเป็นผู้นำในช่วงเวลาบ้านเมืองเกิดความวุ่นวายและวิกฤติจากสงคราม ในปี ส.ศ.163 และในปี ส.ศ.164 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองประเทศโมร็อกโคในแคว้นอัฟริกา ต่อมา ในปี ส.ศ.165 เคาะลีฟะฮ์ อัลมะหะดี ได้แต่งตั้งฮารูน อีรรอซิด เป็นแม่ทัพในสงคราม อีรคอลละห์ หลังจาก อัลฮาดิเสียชีวิตในปี ส.ศ.170 (Ahmad Shalabi,1982 : 141-142) ฮารูน อีรรอซิดถูกแต่งตั้งเป็นแม่ทัพ เมื่อปี ส.ศ.163 เพื่อไปทำสงครามกับโรมัน ไปล้อมรอบเมืองคอนสแตนติโนเปิล กษัตริย์คนที่ 7 ของคอนสแตนติโนเปิลได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพไม่ทำสงครามกันในสามปี ต่อมาท่านได้รับแต่งตั้งเป็น เคาะลีฟะฮ์ ในคืนวันศุกร์ 16 รอมบีอุลอะวาเลปี ส.ศ. 170 ขณะที่พระชนมายุได้ 22 ปี

ท่านเป็นคนที่มีความรูปร่างสูงใหญ่ ผิวขาว มีความกล้าหาญ ชอบแสวงหาวิชาความรู้ รักใคร่สนิสนมกับนักปราชญ์(อุละมาอู) เข้าใจในภาษาต่างๆ รับฟังคำกล่าวตักเตือนจากผู้อื่น และเป็นผู้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด(Ibn Kathir,1997 : 575) ท่านเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่มีชื่อเสียงมากในบรรดาเคาะลีฟะฮ์ที่ปกครองในราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานและพัฒนางานในด้านการศึกษามาก นับได้ว่าท่านเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่มีความสำคัญอันดับสองของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์รองจากท่านญะฮัฟร อัลมันซูร ในสมัยของท่านฮารูน อีรรอซิด กรุงแบกแดดได้รับการพัฒนาจนเจริญรุ่งเรืองที่สุด ซึ่งไม่เคยมีสมัยใดทัดเทียมได้ กรุงแบกแดดได้กลายเป็นศูนย์กลางเป็นที่ชุมนุมของบรรดานักวิชาการด้านต่างๆทำให้ชื่อเสียงของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด เป็นที่ร่ำลือและกล่าวขวัญกันในหมู่ชาวยุโรปมาก อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่กระชับแน่นยิ่งขึ้น

ท่านมีบุคลิกภาพที่ดีงามและมีประสบการณ์หลายด้าน อาทิ ด้านการเมือง การทหาร และการปกครอง มีพรสวรรค์ในด้านวิชาการ ด้วยความสามารถของท่าน ทำให้ราชอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองในยุคปกครองของท่าน เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ได้ปกครองราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ เป็นเวลานานถึง 23 ปี (Mahyudin Haji Yahya , Ahmad Jeiani Halimi,1993 : 265)

มีนักประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงอิมาน(การศรัทธา)ของเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ว่า : "ฉันไม่เคยเห็นหยดน้ำตาไหลออกมาจากดวงตาทั้งสองของ 3 ท่านนี้ คือ ฟุไดล์ อิบนุ อะยาฎ อับดุลเราะหฺมาน อัลอะซิด และ ฮาฎุน อีรรอซิด" (Ibn Khathir,1997: 217 , Jalaluddin al-Suyuti,1999 : 285)

มีรายงานจากตำราประวัติศาสตร์ว่า วันหนึ่งท่านเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด พบกับฟุไดล์ อิบนุ อะยาฎ, ฟุไดล์กล่าวซักถามว่า : ใ้ผู้ที่มีแสงสว่างบนใบหน้า ท่านเป็นผู้รับผิดชอบต่อประชาชาติ ฉันได้รับรายงานจากไลค์ จากมูยาอิด : ในอายุะฮฺ

إِذْ تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَأَوَّالِ الْعَذَابِ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمْ
الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

ความว่า : ขณะที่บรรดาผู้ถูกตาม (ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือผู้นำ) ได้ปลีกตัวออกจากบรรดาผู้ตาม และขณะที่พวกเขาเห็นการลงโทษ และขณะที่บรรดาสัมพันธ์ภาพที่มีต่อกันได้ขาดสะบั้นลง⁶²
(อัลบะเกาะเราะฮฺ, 2 : 166)

ฟุไดล์กล่าวต่อว่า :พวกเขาเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ในโลกดุนยา หลังจากนั้นเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ร้องไห้จนสะอื้น

ในปี อ.ศ. 188 เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ออกเดินทางประกอบพิธีฮัจญ์ ซึ่งเป็นฮัจญ์สุดท้ายสำหรับท่าน ในระหว่างการประกอบพิธีฮัจญ์ฟุไดล์ได้พบเห็นท่าน หลังจากนั้นฟุไดล์ กล่าวว่า : หากฉันมีดุอาที่พระองค์อัลลอฮฺตอบรับ แน่อนฉันจะขอดุอาให้อิมาน(เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุนอีรรอซิด) เพราะว่าท่านเป็นผู้ที่ช่วยเหลือและพัฒนาควบคุมดูแลประชาชาติ หากประชาชาติมีความสุขสบายและความปลอดภัยแน่นอนประเทศชาติหรือรัฐบาลใดก็มีความสุขและปลอดภัยไปด้วย(Muhammadzin, Ahmad al-Qattan,1989 : 44) ในระหว่างการเดินทางของเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กลับสู่แบกแดด ผ่านเมืองกูฟะฮฺ ท่านพบกับบุห์ลุลเขาก็ให้คำตักเตือน แต่อีรรอซิดห้ามไว้เพื่อไม่ให้ตักเตือน เลยเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กล่าวต่อว่า : ใ้บุห์ลุลท่านกล่าวต่อไปเถอะ บุห์ลุลกล่าวต่อว่า ดังคำกลอน

ความว่า : หากท่านได้ครอบครองหรือเป็นเจ้าของแผ่นดินที่สวยงาม
มีทาสที่คอยรับใช้ และปฏิบัติตามคำสั่งของท่าน
ทราบหรือไม่ว่า วันพรุ่งนี้หลุมฝังศพหรือสุสานอาจเป็นสถานที่
ที่สุดท้ายในการเดินทางของท่าน ในวันนี้ร่างของท่านจะ
ถูกกลบด้วยดิน ถามว่า : นั่นคืออะไร ? แล้วนั่นคืออะไร ?

⁶² คือขณะที่พวกเขาประสบกับสภาพดังกล่าวนี้ พวกเขากระหน่ำด่าว่าที่ท่านนะบีมุฮัมมัดประกาศให้ทราบนั้น เป็นความจริงทั้งสิ้น แต่ก็หมดโอกาสที่จะแก้ตัวใหม่เสียแล้ว

เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กล่าวต่อว่า : ท่านพบหรือไม่ ใช้บุหฺลุล ? บุหฺลุลตอบว่า : ใช่ ไอ้อะมีร มุอฺมีนีน ! จากรุกกี (ปัจจุยยังซีฟ) ของอัลลอฮฺ คือ ทรัพย์สินและความสวยงาม . ท่านจงดูแลความสวยงามและความศุภของทรัพย์สินให้ติดต่อกัน จากคำตอบของบุหฺลุล ทำให้เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด เข้าใจว่า บุหฺลุล ต้องการอะไรสักอย่าง เคาะลีฟะฮฺ กล่าวต่อว่า : ฉันถูกสั่งให้ปฏิบัติถึงความต้องการของท่าน บุหฺลุลกล่าวตอบว่า ไอ้อะมีร อัลมุอฺมีนีน ท่านไม่ต้องปฏิบัติตามเพียงแต่ท่านให้ผู้ที่จำเป็นจริง ๆ เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กล่าวต่อว่า : ฉันถูกสั่งให้ปฏิบัติต่อท่านเกี่ยวกับการเลี้ยงชีพประจำวัน บุหฺลุลกล่าวต่อว่า : ไอ้อะมีรอัลมุอฺมีนีน ท่านจงอย่าปฏิบัติเลย แท้จริงพระองค์อัลลอฮฺ ไม่ให้ต่อท่าน และพระองค์ลืมนั่น ๆ มีชีวิตถึงขนาดนี้แล้วไม่เคยมีทรัพย์สินต่อฉันเลยหรือ ! เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กล่าวต่อว่า : นี่ เอาเถอะ หนึ่งพันดีนาร์ บุหฺลุลกล่าวต่อว่า : เอากลับไปเถอะ และท่านจงให้ต่อผู้ที่มีความจำเป็นมากกว่า จะเป็นการดี สำหรับฉันไม่มีอะไรที่จะใช้จ่าย จากนั้นทั้งสองแยกย้ายไป เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิดมีความรู้สึกทึ่งในคุณยาคีนนั้นต่ำต้อยมากและไม่มีค้(Ibn Kathir, 1997 : 200, Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 45)

อัลกะซาอียฺ (al-Kasa' i) กล่าวต่อว่า : มีอยู่วันหนึ่งฉันได้ละหมาดกับเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด และฉันเป็นอิมามละหมาด ฉันรู้สึกแปลกกับการอ่านของฉัน รู้สึกว่าฉันอ่านผิดๆ เหมือนกับเด็กเล็กที่อ่านผิด ฉันต้องการที่จะอ่าน " لعلمهم يرجعون " แต่กลับไปอ่านว่า " ترجعون لعلمهم " แต่เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ไม่กล้าที่จะท้วงติงจากการอ่านของฉัน หลังจากฉันให้สลามเสร็จเรียบร้อยเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ถามว่า : ท่านอ่านภาษาอะไร ? ฉันตอบว่า : ม้าที่ดีก็ยังสามารถพลิกขาได้⁶³ เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด กล่าวต่อว่า : ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ดี (Ibn Kathir , 1997 : 200 , Muhammadzin, Ahmad al-Qattan. 1989 : 45)

เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ได้กำหนดให้เงินเดือนต่อ ชูฟยาน อิบน์ ไอยีนะห์ เดือนละหนึ่งพัน ดีรฮัม ทำให้อะบูชูฟยาน ขอความช่วยเหลือในช่วงเวลาละหมาด ให้กับเคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ว่า : ความว่า : ไอ้พระองค์อัลลอฮฺ แท้จริงฉันเพียงพอกับการเลี้ยงชีพประจำวันทีพระองค์อัลลอฮฺมอบให้ และฉันมีโอกาสได้กระทำฮัจญ์ด้วยเงินที่มีอยู่ จงเพียงพอกะกับงานฮัจญ์ของเรา . หลังจากอะบูชูฟยาน เสียชีวิตไป และได้พบในกระเปาะของเขาเศษกระดาษชิ้นหนึ่ง ซึ่งเขียนด้วยลายมือของเขาเอง ว่า ความว่า : มีการทะเลาะกัน และคนที่ถูกฟ้องนั้นมีหลักฐาน . ผู้พิพากษาได้ตัดสินด้วยความยุติธรรมโดยไม่มีอคติ และไม่จำเป็นต้องขอความชัดเจน ชิ้นกระดาษดังกล่าวได้นำไปให้แก่เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ๆ ได้อ่านข้อความดังกล่าวทำให้เคาะลีฟะฮฺ ฮาฎุน อีรรอซิด ร้องไห้ในวันดังกล่าว และหลังจากวันนั้นก็เห็นความ

⁶³ คำพูดที่เป็นสำนวนเปรียบเทียบกับอัลกะซาอียฺ

โคกเศร้านไบหน้าของเคาะลีฟะฮ์ (Ibn Kathir, 1997 : 202 , Muhammadzin. Ahmad al-Qattan , 1989 : 45)

บางอุละมาอ์ได้กล่าวต่อเคาะลีฟะฮ์ว่า : โอ้อะมีร์ อัลมุอมีนีน จงดูเถอะพวกเขาเหล่านั้นรักและชอบ อะบูบักร์ และอุมัร พวกเขาได้ขมยอกย่องกับความสูงส่งและมีเกียรติกับความยิ่งใหญ่ของการเป็นเคาะลีฟะฮ์ ของทั้งสอง เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด กล่าวว่า : แล้วท่านไม่ใช่ออย่างนั้นหรือ ? สำหรับฉัน ๆ ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ว่า ฉันรัก ทั้งสองท่านเหมือนกัน และรักต่อผู้ที่รักทั้งสอง และเกลียดต่อผู้ที่เกลียดทั้งสอง (Ibn Kathir , 1997 : 215)

อิบนุ อัลซะมาค(Ibn al-Samak) กล่าวว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ไม่ได้ให้ใครสักคนสูงกว่าท่าน ดังนั้นท่านจงจริงจัง และแท้จริงไม่มีใครในบรรดาพวกเขาเหล่านั้นที่ภักดีต่ออัลลอฮ์มากกว่าท่าน เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิดกล่าวว่า : หากท่านใช้คำพูดสั้น ๆ จะถึงเป้าหมายในการตักเตือน

การขึ้นครองราชย์ของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด

ฮารูน อัรรอซิด ขึ้นครองราชย์เมื่อเช้าของวันที่ 14 เดือน เราะเบียอุลเอาวัล ปี ฮ.ศ.170 ซึ่งขณะนั้นท่านมีอายุได้ถึงยี่สิบสองปี(Ibn al-Athir, 1987: 277) และได้ตั้งชื่อในคืนการขึ้นครองราชย์ของท่านว่า คินแห่งบรรดาเคาะลีฟะฮ์ ซึ่งในคืนนั้น เคาะลีฟะฮ์ มูซา อัลฮาดี เสียชีวิต เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิดได้สวมมงกุฎราชบัลลังค์การเป็นเคาะลีฟะฮ์ และเป็นคืนแห่งการกำเนิดเคาะลีฟะฮ์ อัลมะมูน

(Muhammadzin . Ahmad al-Qattan, 1989 : 45)

การขึ้นครองราชย์ของท่านไม่มีผู้ใดคัดค้านในรัชสมัยของท่าน ราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ได้ก้าวสู่ระยะเวลาอันเจริญรุ่งเรืองของการปกครองชาวอาหรับในเอเชีย ชื่อเสียงของท่านมิใช่จะก้องเฉพาะแต่ในภาคพื้นตะวันออกเท่านั้น แต่ยังแพร่สะพัดไปถึงยุโรปอีกด้วย

งานชิ้นแรกของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ก็คือ ท่านได้แต่งตั้งและเลือกที่ปรึกษาเก่าของท่านคือ ยะห์ยา อิบนุ คอลิด อัลบัจรมากี มาเป็นวะซีรของท่านซึ่งเอกอัครเสนาบดีคนแรกในยุคของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ อิบนุฮิม อัลมุซอลี กล่าวว่า :

فلما ولي هارون أشرق نورها	ألم تر أن الشمس كانت سقيمة
فهارون والهـا ويحي وزير	بيمن أمين الله هارون ذو الندي

ความว่า : ท่านไม่ทราบหรือว่า ? แท้จริงดวงอาทิตย์นั้นช่างอัปลแสง

เมื่อแต่งตั้งฮารูน เป็นเคาะลีฟะฮ์ในวันนั้นโลกพลันสว่างไสว

ที่เยเมนมีผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ คือ ฮารูน ผู้มีคุณลักษณะนิสัยเหมือนดั่งน้ำค้าง

ฮารูน อัรรอซิด เป็นเคาะลีฟะฮ์ และ ยะห์ยาเป็นวะซีร

(Muhammadzin,Ahmad al-Qattan, 1989 : 45)

ท่านยังมอบตำแหน่งสำคัญอีกสองตำแหน่งให้แก่บุตรชายทั้งสองของ ยะห์ยา อิบน์ คอลิด คือ อัลฟัดล์ (al-Fadl) และญะฟัร (Ja'far) ท่านได้แต่งตั้งญุซุบ อิบน์ อัลกอซิม อิบน์ ซอบีห์(al-Qasim Ibn Sabih) เป็นเลขานุการประจำของท่าน จากนั้นญุซุฟลุกขึ้นอ่านกฎบทต่อหน้าประชาชาติบนมิมบร์ที่เมืองฮิซาบาส⁶⁴ เพื่อทำการสัตยาบันต่อท่าน หลังจากท่านได้กล่าวขอขอรุขต่อพระองค์อัลลอฮ์ และกล่าวขอลาวัดต่อศาสนานบีมุฮัมมัดแล้วท่านกล่าวต่อว่า : ด้วยความเราะห์มัตของพระองค์อัลลอฮ์ และด้วยความอ่อนโยนของพระองค์ที่ได้มอบให้กับท่านจากบรรดาสายตระกูลของท่านรูล(ﷺ) เพื่อมาเป็นเคาะลีฟะฮ์ และเป็นสายตระกูลผู้เริ่มแรกของการรับอิสลาม มีวิชาความรู้ ฉะนั้นท่านจงระหว่างเถอะ ! ใช้ผู้ศรัทธา(ภักดี)ต่อพระองค์อัลลอฮ์ จากบรรดาผู้ช่วยเหลือประเทศชาติ และเป็นผู้ที่คอยเผยแผ่ศาสนาจากนิอุมัตและเราะห์มัตอันนี้ไม่มีที่เปรียบได้ และนิอุมัต เราะห์มัตจะนำพาเราสู่ความดีตลอดเวลา ผู้ที่จะมาอยู่กับพวกท่านนี้ คือ ผู้สืบสายตระกูลท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ซึ่งจะนำพาพวกท่านสู่แสงสว่างจากบทบัญญัติของพระองค์อัลลอฮ์ และพวกท่านจะเป็นผู้ทรงเกียรติอย่างมาก, พวกท่านจงปกป้องศาสนาของพระองค์อัลลอฮ์ พวกท่านจงให้ความช่วยเหลือในการกวาดล้างผู้ต่อต้าน ก่อกบฏ และผู้ธรรม, และพวกท่านจงขอบคุณจากนิมัตที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ประทานให้ผู้นำหลังจากมุซา อัลฮาดิ คือ ฮารูน อีรรอซิด เพื่อปกครองราชอาณาจักรอิสลามต่อไป พวกท่านจงให้คำสัตยาบันกับเคาะลีฟะฮ์ในการดูแลประชาชาติที่ดี (Muhammadzin , Ahmad al-Qattan, 1989 : 46)

จากนั้นบรรดาผู้นำบะนีฮาซิม บรรดาอุละมาฮ์ บรรดานักวรรณคดี และ นักเรียนได้เสนอตัวเพื่อทำการสัตยาบันต่อเคาะลีฟะฮ์คนใหม่ คือ ฮารูน อีรรอซิด หลังจากเสร็จภารกิจดังกล่าวเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ได้เตรียมตัวเดินทางไปยังกรุงแบกแดด เพื่อทำการละหมาดวันศุกร์ที่นั่น และในการเดินทางของท่านนั้นประกอบด้วยบรรดาผู้นำในวงศ์ตระกูลอับบาส ซึ่งเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิดได้ขึ้นม้าสีขาวย่อมกลางผู้สนับสนุนอยู่รอบด้านขวาและซ้าย และคอยด้วยบรรดานักปราชญ์อุละมาฮ์ ผู้พิพากษา(กอฎี) และอื่นๆ (Muhammadzin . Ahmad al-Qattan, 1989 : 45)

ขณะเดียวกันข่าวการเดินทางไปกรุงแบกแดดได้มีมาก่อนแล้วทำให้การเตรียมตัวต้อนรับเคาะลีฟะฮ์เป็นอย่างกะทันหัน ถนนเส้นทางเต็มไปด้วยประชาชาติคอยให้การต้อนรับเคาะลีฟะฮ์คนใหม่ หลังจากพวกเขาเห็นขบวนเสด็จเดินทางมาถึง พวกเขาต้อนรับด้วยความสนุกสนาน และด้วยความดีใจ ซึ่งนับได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ครั้งยิ่งใหญ่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ได้พักอยู่ในราชวังอัลคูลด์ จนถึงเวลาละหมาด จากนั้นท่านได้ละหมาดพร้อมๆประชาชาติซึ่งในการละหมาดนั้นท่านเป็นอิมามนำละหมาด หลังจากเสร็จละหมาดท่านได้ทำการสัตยาบันกับบรรดาประชาชนที่ยังไม่สัตยาบันที่เมืองฮิซาบาส

⁶⁴ ฮิซาบาส เป็นชื่อแหลมตั้งอยู่ในกรุงแบกแดด

การเปิดฉากของเคาะลิฟะฮฺฮารุน อีรรอซิด ในงานชิ้นแรกคือ ท่านได้ยกโทษและปล่อยตัวนักโทษที่คุมขัง และให้ความปลอดภัยต่อผู้ที่หนีภัยจากประเทศ ยกเว้นผู้ที่ติดหนี้ สิทธิของผู้อื่น ผู้ที่ออกจากศาสนา และผู้ต่อต้าน

เคาะลิฟะฮฺ ฮารุน อีรรอซิด ยกโทษให้แก่ยะกูบ อิบน์ ดาวูด ซึ่งถูกคุมขังอยู่ในคุกโดยบิดาของท่าน คือ อัลมะหฺดี สาเหตุเพราะว่าเขามีความลำเอียงต่อ อัลอะละวีเยน และยังได้ปล่อยนักโทษที่คุมขังในสมัยอัลฮาดิเป็นเคาะลิฟะฮฺ พวกเขาเหล่านั้นถูกส่งไปยังเมืองมะดีนะห์ (Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 45) ถึงแม้ว่าท่านมีอายุย่างเข้า 22 ปี ในการขึ้นครองราชย์นั้นแต่การปกครองของท่านดำเนินไปด้วยดี ซึ่งขณะนั้นท่านไม่ค่อยมีประสบการณ์มากพอ แต่อย่างไรก็ตามท่านได้อาศัยบารมีของมารดาและผู้นำสายตระกูลบรรพบุรุษที่มีอิทธิพลมากในการชี้แนะกับการปกครอง และการบริหารงานของราชอาณาจักรในยุคแรกของท่าน (Fanuq ‘Umar Fauzi, 1989 : 22) ในเวลาเดียวกันมีกบฏผู้ต่อต้านเกิดขึ้นที่ประเทศโรมันไบแซนทีน และพยายามสร้างศัตรูกับมุสลิม ทำให้เคาะลิฟะฮฺ ฮารุน อีรรอซิด แต่งตั้งมุซา อิบน์ ฮีซา เป็นผู้นำในการประกอบพิธีฮัจญ์ เพราะท่านกลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้น สุดท้ายฝ่ายโรมันไบแซนทีนต้องถอยกลับ ท่านจึงเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ใหม่ หลังจากถึงมักกะห์ท่านได้มอบทรัพย์สินและของรางวัลที่สั่งยามมากมายต่อบรรดาพี่น้อง ซึ่งในปีนั้นเป็นปีแห่งการประกอบฮัจญ์และแห่งการสงครามของเคาะลิฟะฮฺฮารุน อีรรอซิด ท่านเป็นเคาะลิฟะฮฺท่านแรกในบรรดาเคาะลิฟะฮฺที่มีการสงครามและฮัจญ์ในปีเดียวกัน

มีนักวรรณคดีท่านหนึ่งคือ ดาวูด อิบน์ รอซัน ท่านได้กล่าวในคำกลอนของท่านถึงความดีใจของประชาชาติต่อเคาะลิฟะฮฺ อีรรอซิด ว่า :

ความว่า : แสงสว่างฮารุน สู่ทั่วแคว้นสุคืนแดนมากหลายประชาชาติ
เป็นบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่มีชาติยุติธรรมแห่งชีวิต
เป็นผู้นำยึดหลักการศาสนาทุกเวลา
พร้อมน้อมนำด้วยดวงจิตสู่นวทางของอัลลอฮ์ได้ลิขิต
จากมืดมิด ดิดสว่างในดวงใจ
ร้อย พัน หมื่น ดวงตาคอยจับจ้องคอยเฝ้ามองใบหน้า อันสดใส
เปรียบ น้ำค้างจากฟากฟ้ามาสู่ใจ
ประทานให้ประชาชาติจากอัลลอฮ์

(Ibn Kathir, 1997 : 166 167 , Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 48)

3.9 การสิ้นพระชนม์

ในปลายปี อ.ศ.192 เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ได้เดินทางจากเมืองอัลรุมฮ์สู่กรุงแบกแดด ในการเดินทางครั้งนี้เพื่อไปปราบและทำสงครามกับรอฟีอฺ อิบน์ อัลไลซ์ หลังจากท่านเข้าสู่เมืองคูรอซาน ท่านได้แต่งตั้งลูกชายของท่านอัลสมอซิมเป็นตัวแทนที่เมือง อัลรุมฮ์ และคูไซมะห์ อิบน์ คอซิมเป็นผู้ช่วย ในการดำเนินงานต่อไป และแต่งตั้งอัลอะมีนเป็นตัวแทนที่กรุงแบกแดดพร้อมกับออกคำสั่งให้ อัลมะมูน พักอยู่ที่กรุงแบกแดดเช่นกัน ท่านไม่อนุญาตให้ออกจากกรุงแบกแดด

ในปีเดียวกันท่านได้ออกเดินทางสู่เมืองคูรอซานและในระหว่างการเดินทางนั้นท่านก็ล้มป่วย แต่อย่างไรก็ตามท่านยังเดินทางต่อจนถึงเมืองตุซ การป่วยของท่านยิ่งเพิ่มขึ้น การเคลื่อนไหวของท่านยิ่งลำบากขึ้น ในขณะที่นั้นมีข่าวแพร่ขยายสู่ประชาชนทั่วราชอาณาจักรว่าเคาะลีฟะฮฺเสียชีวิตแล้ว บางคนพยายามที่จะลอบฆ่าลอร์ดดังกล่าว เพื่อความชัดเจนว่าท่านเคาะลีฟะฮฺยังไม่เสียชีวิต ท่านพยายามจะขึ้นมา แต่ไม่สามารถที่จะทำได้ดังกล่าวท่านเลยต้องหยุดอยู่ที่เมืองตุซโดยไม่ออกเดินทางต่อไป ท่านเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด รู้สึกเสียใจและผิดหวังกับตนเอง หลังจากนั้นท่านได้ขอผ้าห่อศพหลาย ๆ ผืนเพื่อเลือก เอาผ้าที่ท่านต้องการ และขณะเดียวกันท่านยังได้ออกคำสั่งให้บรรดาผู้ที่เดินทางมาพร้อม ท่านให้ชุด หลุมฝังศพ ในเมื่อท่านได้เห็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็อ่านโองการ จากซูเราะห์ อัลहाเกาะห์

مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَةٌ ﴿٢٨﴾ هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةٌ ﴿٢٩﴾

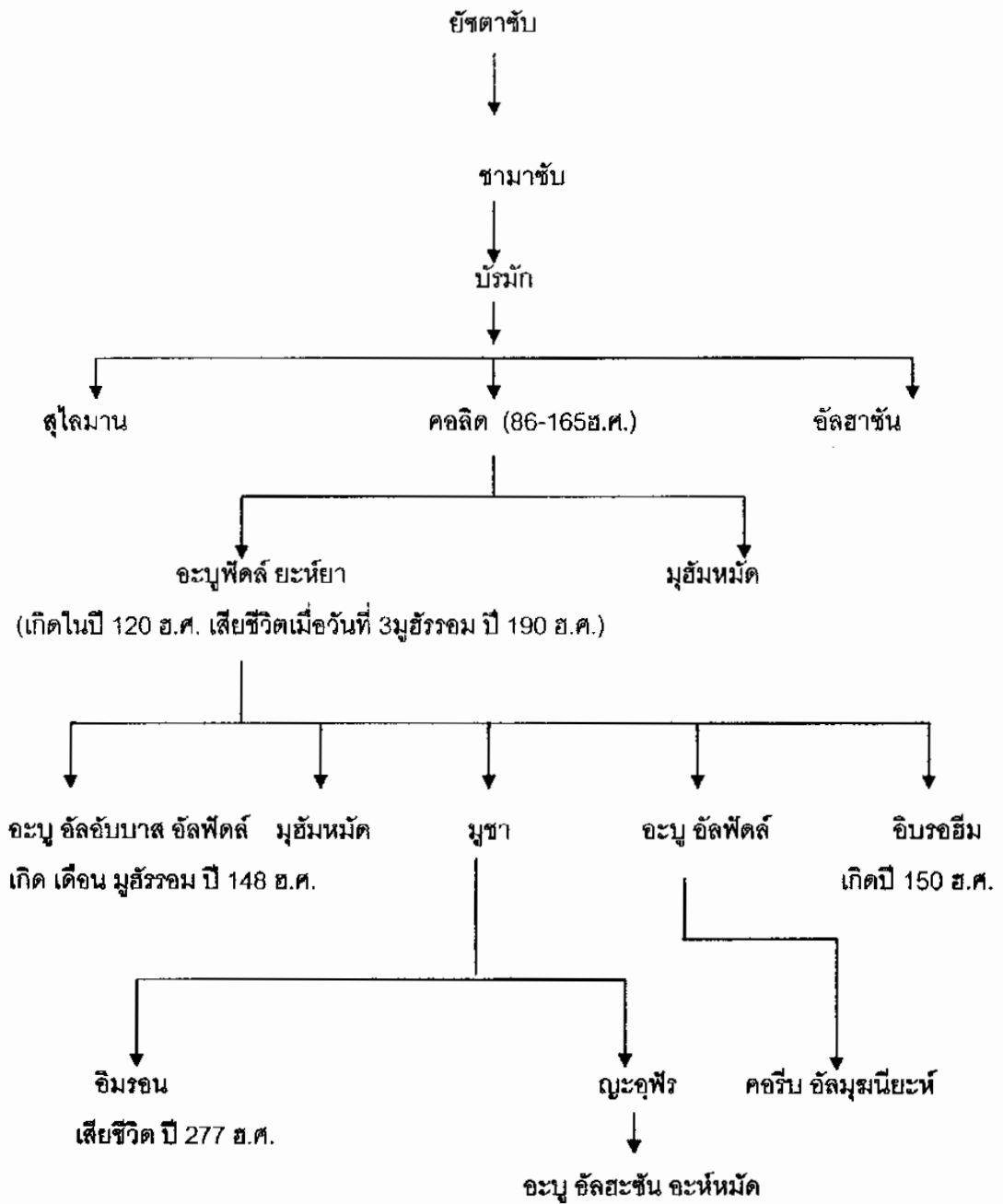
ความว่า : ทรัพย์สินสมบัติของฉันไม่ได้คุ้มกันแก่ฉันเลย อำนาจฉันก็ได้สูญสิ้นไปจากฉันแล้ว (อัลहाเกาะห์ , 69 - 29) จากนั้นท่านเรียกพี่น้องรอฟีอฺ แล้วท่านกล่าวว่า : พวกท่านได้สร้างความวุ่นวายต่อฉันทำให้ฉัน ยิ่งเพิ่มความหนักใจในการเดินทางของฉัน ทั้ง ๆ ที่ฉันป่วยและความอ่อนแอที่มีอยู่กับฉัน และแท้จริงพี่น้องรอฟีอฺ อิบน์ โลซ์ เป็นผู้ต่อต้านเคาะลีฟะฮฺ เคาะลีฟะฮฺกล่าวต่อว่า : ฉันจะฆ่าท่าน ซึ่งการฆ่าที่ไม่เคยมีมาก่อน เคาะลีฟะฮฺออกคำสั่งให้ฆ่า เขาถูกฆ่าทันที จากนั้นท่านเรียกบรรดาทหารจากบะนีฮาซิม และกล่าวว่า : แท้จริงมนุษย์ทั้งปวงนี้ต้องเสียชีวิต และต้องจากโลกนี้ไป และโลกนี้จะต้องพังพินาศ ฉันได้ล้มป่วยดังที่พวกท่านได้เห็นขณะนี้ ฉันขอให้คำตักเตือนพวกท่านสามอย่าง คือ

1. พวกท่านจงรักษาระฆะมานะฮฺ
2. พวกท่านจงให้คำตักเตือนต่อประชาชาติ
3. พวกท่านจงยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน พร้อมกับพวกท่านจงดูแนวทางของ

ท่านนบีมุฮัมหมัด(ﷺ) และแนวทางของพระองค์อัลลอฮฺ หากใครต่อต้านทั้งสองท่านจงปราบปรามจากการต่อต้านของพวกเขา และในวันนี้ฉันได้ฝากทรัพย์สินมากมายไว้ด้วยดีจากนั้นท่านก็ได้จากที่นี่ไป และได้สิ้นชีวิตที่เมืองตุซ ในเดือนญะมาดีลอากีร์ ปี 193 อ.ศ.ศพของท่านก็ฝังอยู่ที่เมืองนั้น

(Ibn Athir, 1987: 352 , Ibn Kathir, 1997 : 647 , Muhammadzin, Ahmad al-Qattan, 1989 : 50)

เชื้อสายต้นตระกูล ยะห์ยา อัลบรมาเกีย

เชื้อสายต้นตระกูลเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ที่ไปบรรจบกับท่านนะบีมุฮัมมัด(ﷺ)

